

ΝΟΥΜΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 8 του Οκτώβριου 1905 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 216

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΑΔΕΣ. ΠΑΛΛΗΣ. Γράμμα στην «Ακρόπολη».
 ΕΡΜΟΝΑΣ. Το Τελόνιο (δήγμα).
 ΝΙΚΟΣ ΒΕΗΣ. Ο Πουλολόγος (τέλος).
 Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Στη Νύχια (μετάφρ. από τα Σαντοκρινικά).
 ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ. Ανέκδοτο ποίημα.
 ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ. Κάποια ζητήματα.
 Γ. ΖΟΥΦΡΕΣ. Οι χοριοπάγοι.
 ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ. Απάντηση στον «Ερμώνα».
 Α. ΣΙΓΑΝΟΣ Το πρόγραμμα του Βασιλικού.
 Ν. ΚΟΚΚΙΝΟΣ. Ο τελευταίος.
 ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Ρήγας Γκόλφης.
 Δ. Π. Τ. Φαινόμενα και Πράγματα (Καινούρια Αστυνομία—Το Γεν. Λογιστήριο—Ο μαογαριταρένιος Σακόραφος—Η Ψυχοφοβία της «Ακρόπολης».)
 ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΟΡΟΝ

ΓΡΑΜΜΑΣΤΗΝ «ΑΚΡΟΠΟΛΗ» *

Φίλε Γαβριηλίδη,

Με ρωτάς πώς μου φάνηκε η πυρκαγιά των βιβλίων μου που τόσο γραφικά τή δηγγήθηκε ο συνεργάτης σου Timeson. Νά σου πω την αλήθεια, με λύπησε υπερβολικά. Όχι γιατί κάηκαν τα βιβλία· τα βιβλία κι' αν καούν, ξανατυπώνονται. Μήτε γιατί τάχα πειράχτηκε το φιλότιμό μου· όσο το έθνος δέ με καίει τον ίδιο, τό νομίζω κέρδος μου, αφού ως τώρα όσους ζήτησαν τό καλό του, όλους τους έκαψε με κάπιον τρόπο. Άς πεθάνω εγώ τό φυσικό μου θάνατο, και με φτάνει.

Ό,τι με λύπησε είναι το νάφτη ή φτηνοπαλικαριά. Όπως τον περιέγραψε τον καμαρότο ο Timeson, τότε βλέπω, θαρρώ, με στυλωμένα τα σκέλια σαν Κολοσσό της Ρόδος και μ' άκουμπισμένα τα χέρια του στη μέση—με την ίδια στάση σαν όταν άνοιξε τό παράθυρό του ο Ταρταρίνος και φώναξε σε φανταστικούς ογτρούς «Έλάτε όλοι, αν σας κοτάει!»—τόνε βλέπω, θαρρώ, έτσι να καμαρώνει περηφάνα τό κάψιμο του χαρτιού. Με λυπεί που τους έχουνε μάθει των παιδιών τέτια φτηνοπαλικαριά οι οχλοκράτες κι' οι δημαγωγόι. Άν την έδειχναν Λεβαντινοί της Αθήνας ή ψεφτοδικηγόροι και ψεφτογιατροί ή ψεφτοδημοσιογράφοι σαν τον Έμπο

πα (μαλλιαρικά Πώπ), δέ θά μ' έμελε· θάν τους καταφρονούσα. Με πικραίνει όμως όταν τή βλέπω σε νάφτες μας ή σε βουνήτους. Ήθελα αλλιώς να δείχνουν τα παιδιά την παλικαριά τους και την περηφάνια. Τους παίρνουν οι πολιτικοί τό ψωμί της φαμίλιας τους, τους άναγκάζουν άπελπισμένοι να ξεμιτέβουνται για πάντα στην Αμερική, τους βυζαίνουν τό αίμα τους, τους έκαναν μπαίγιο τ' όνομά τους σ' άνατολή και δύση κι' ως τότε κανείς τους δέν έχει τό θάρρος και τό φιλότιμο να σηκωθεί και νάν τους τρίψει την κασίδα. Σάν ταξιδέβω κάποτε στην Ελλάδα, πότες φρέδες δέ μου κλαίγουνται οι χωρικοί τά χάλια τους και την άπελπισιά τους. Η άπάντησή μου είναι μια πάντα «Γιατί δέν άρπάτε τή μαναβέλλα νάν τους »σπάστε των πολιτικών τά κεφάλια που σας »ληστεύουν και σας ξεζουμίζουν;» Κι' ή δική τους πάντα ή ίδια «Τί θές να κάνουμε; τί μας »περνά από τό χέρι με τους δυνατούς; φτωχοί »άθρῶποι είμαστε» και τά τέτια. Έκει ήθελα τά παιδιά να δείξουνε μια στάλα θυμό και φιλότιμο· όχι να καμαρώνουν που (άντιστάσεως μή ούσης) κάψανε λίγο χαρτί.

Άφτό είναι τό πρώτο που με λύπησε, και με λύπησε κατάκαρδα. Έπειτα κι' ένα άλλο, που για νάν τό καταλάβεις πρέπει να σου δηγηθώ τό ιστορικό των βιβλίων. Σ' ένα νοσοκομείο έδω στο Λιβερτουλ, όπου είναι προσκολλημένη ή κυρία Παπαμόσκου, έφεραν άρρωστο αρκετά βαριά τον όλοστρόμπο ενός δικού μας

βαποριού· όνόματτα δέ λέω, επειδή σκοπός μου δέν είναι να τιμωρήσω. Η κ. Παπαμόσκου τούκανε συχνά συντροφιά, και συζητώντας μια μέρα μαζί του τα φριχτά εκείνα ιστορικά του 1901 τότε ρώτησε, αν είχε περιέργεια να δει τή μεταφρασμένη Γραφή. Έπειδή έδειξε διάθεση, του πήγε ή κ. Παπαμόσκου ένα αντίτυπο, που τό διάβασε εκείνος άχόρταγα όλόκληρο μέσα σε διό μέρες. Όταν τό πληροφορήθηκα, πήγα στο νοσοκομείο και του πρόσφερα μια Ίλιάδα με τον όρο πώς θάν την προσέξει. Η κ. Παπαμόσκου του ζήτησε ξάστερα-πράμα και γνωστό του—πώς τά βιβλία άφτά τά άποστρέφεται όλόκληρο τό έθνος και τά κατατρέχει, πώς ίσως θελήσουνε νάν του τά ρήξουνε στο γιαλό, όπως έτυχε μια άλλη φορά· και του ζήτησε τό λόγο της τιμής του πώς, αν τά δεχτεί, θάν τά διαφεντέψει. Ο όλοστρόμπος έδωκε τό λόγο του και δέχτηκε τά βιβλία—τή Γραφή και την Ίλιάδα. Όταν έπειτα με τό καλό έγινε και γύρισε στο καράβι του, μου έγραψε πώς κι' άλλοι συντρόφοι μου ζητούσανε βιβλία· μαζί με τό γράμμα του έλαβα και γράμμα από ένα μηχανικό, νομίζω, του βαποριού που με παρακαλούσε νάν του στείλω μερικές μας δημοτικές φυλλάδες. Τιμή μου άφτό τό νόμισα μεγάλη (και παρηγοριά) κι' έστειλα διάφορα βιβλία, καθώς και παρακάλεσα τον Ψυχάρη και τον Έφταλιώτη να κύνουν τό ίδιο. Στέλνοντάς τα όμως έγραφα του όλοστρόμπου και του θύμισα τό λόγο του, κι' έλαβα την άπάντησή του πώς είναι Κεφαλλονίτης και πώς όταν Κεφαλλονίτης δώσει λόγο είναι τελιωμένα πράματα.

Άφτό λοιπόν είναι τό άλλο που με πικραίνει βαθιά, τό πώς ένας πατριώτης μου, και μάλιστα νάφτης, δέ σεβάστηκε τό λόγο του. Τους πατριώτες μου τους θέλω να σκοτώνονται διαφεντέβοντάς τον. Κακό και ψυχρό που δέν τότε φύλαξε μαζί μου, όμως ύπομονή· μά τί να πεις που δέν τότε φύλαξε και με την κ. Παπαμόσκου, μια χαριτωμένη κυρία που με τόση καλοσύνη τούκανε τόσο συχνά συντροφιά στην άρρώστια του; Και πώς να μη λυπηθείς και να μην κλάψεις ακόμα; Άφτά τά παιδιά κάθε μέρα σκοτώνονται μεταξύ τους για φύλλου πήδημα—για ένα κρομμύδι που λείει ο λόγος. Έπειτα, όταν είναι να φυλάξουν τό λόγο του προς μια κυρία, να διαφεντέψουν ό,τι άγιο έχουνε σ' άφτό τον κόσμο—την τιμή τους—τά βλέπεις τόσο ψόφια κι' άδιάφορα. Άς ελπίσουμε καν πώς ο όλοστρόμπος κι' ο μηχανικός τό είχαν άφίσει τό καράβι, όταν ττήθηκε ή πυρκαγιά, που βλέπω τή βρήκε τόσο παλικαρήσα και πατριωτικά ο κοσμογύριστος κ. Timeson.

Μά κοίταξε τώρα τί έτυχε άκμή. Την περιγραφή του Timeson την πρωτοδιάβασα στην «Ακρόπολη». Λίγες μέρες κατόπι ένας φίλος

* Σημ. του «Νουμά». Το γράμμα του κ. Πάλλη στάλθηκε στην «Ακρόπολη» να δημοσιευτεί μά δέ δημοσιεύτηκε.

μου έστειλε μιὰ «'Αθηναί», όπου ὁ «'Εποψ (μαλλιαρικά Πάπ) ξαναπερίγραφε τὸ ἐπεισόδιο κι' ἔκραζε σὰ νικηφόρος πετεινὸς τὴ χαρὰ του, ἐπαινώντας τὸν Ἑλληνικὸ Λαὸ κτλ. Μὰ δὲς τὴ περιέργω! πῶς τὰ φέρνει ὁ διάβολος! Γυρνώντας τὸ πρῶτο κατεβατὸ, ἔπεσε τὸ μάτι μου σ' ἕνα ἄρθρο ὑπογραμμένο «Κοινουλευτικὸς», ὅπου παρατήρησα ἕνα φρεβρὸ ἐξάφαλμο τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ! Συγκριτικὰ του, ὅσα σαίρνει ἡ σκρόφα δὲν εἶναι τίποτα. Ἄν ἤθελα νὰ ξεδιχθῶ, δὲν εἶχα παρὰ ν' ἀντιγράψω ἐδῶ τοῦ Κοινουλευτικοῦ τὸ φιλιππικόν. Μὰ δὲν καταδέχουμαι. Ὅταν καμιά μέρα μιλήσω τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀλήθεις, θὰν τοῦ τις πῶ ὄχι ἀπὸ πείσμα— ὅπως ὁ Κοινουλευτικὸς πού λυσσάει ὅταν τουρτουρίζει τώρα ἀπὸ τὴ δροσερὴ μεριά τῆς ἐξουσίας, καὶ πού ἄβριο θὰ φωνάξει «'Εὐγενέστατε καὶ ἀπαράμιλλε ἑλληνικὲ λαέ!» μόλις βρεθεῖ ἀπὸ τὸ μέρος τὸ προσήλιο— θὰν τοὺς τις πῶ πρὸς ἑφελός του κι' ἀπὸ συμπνοιά, ὅπως ἔκανε ὁ Φραγκοῦδης.

Πρόθυμος

ΑΔΕΕ. ΠΑΛΛΗΣ.

ΣΤΗ ΝΥΧΤΑ. (Ῥυθδ. 10, 127).

Ἡ Νύχτα, προβαίνοντας, τρογύρου
Τηράζει, ἢ θεὰ μὲ τὰ πολλὰ
Τὰ μάτια τῆς ἑφόρεσε
Ὅλα τῆς τὰ στολίματα,
Κι' ἐρίομισεν ἢ ἀδάνατη
Τὰ πάντα, κάμπους καὶ ῥόβολα.

Διώγει μὲ τὸ φῶς τῆς τῆ μαυρίλα,
Καὶ φεύγοντας βρίσκει τὴν Ἀυγὴ
Τὴν ἀδερφή σὺ δρόμο τῆς,
Καὶ τῆς φορεῖ πλουμίματα,
Ἡ ἀδάνατη, καὶ τᾶφεγγα
Τότες μὲ μιᾶς ἀφανίζονται.

Θεὰ, ποῦ σὺ δρόμο σου ἀναπαύεις
Κ' ἐμᾶς, σὺν πουλιὰ μὲς τῆ φωλιά
Τοῦ δέντρου, καὶ πετούμενα,
Καὶ ζωντανὰ ποῦ στέκονται
Στὰ πόδια, καὶ τὸ λαίμαργο
Ἰέρακα διώχνη μᾶς λύκαινες

Καὶ λύκους καὶ κλέφτες διώχνη ἐδῶθε
Γιὰ μᾶς καλοπέραστη γενοῦ.—
Ἄντις θυσίας ἕμνημα
Νικητήριον σοῦ πρόσφερα,
Ὡ θυγατέρα ἀδάνατη
Τῆς Μέρας, Νύχτα, ἀποδέξου το.

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

— Γιατί, παιδί μου, δὲν πλένεις λιγάκι τ' ἄφτιά σου;
Εἶναι βρώμα γεμάτα.

— Ξέρεις, μητέρα; Τ' ἀφίνω ἐπίτηδες βρώμικα γιὰ
νὰ τὰ συχάινεται ὁ δάσκαλος καὶ νὰ μὴ μοῦ τὰ τραβᾷ.

Τὸ Γιαννάκη τὸν πῆρε ἢ μητέρα του νὰ φάνε στῆς ἀ-
δερφῆς τῆς. Στὸ τραπέζι ὁ Γιαννάκης ἔχαφτε τρομερὸς κομ-
μάτες.

— Μὴ, παιδί μου, δὲ θὰ μπορέσεις νὰ τὴν καταπιεῖς.

— Ὅχι, μητέρισμα μου, μπορῶ. Νὰ σταθῶ ἐλθόντας,
θὰ τὴν κατεδάσω.

Ο «ΠΟΥΛΟΛΟΓΟΣ»

ΤΟΥ ΚΩΝΤΙΚΑ 701 ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ 214 φύλλο τοῦ «Νουμά»).

Σὲ περασμένα φύλλα τοῦ «Νουμά» δημοσίεψα μερικὰ παράλληλα κομμάτια ἀπὸ τὴν Ἀθηνιώτικη καὶ Βιεννέζικη παραλλαγή τοῦ Πουλολόγου γιὰ νὰ δώσω δείγμα τῆς γλώσσας αὐτοῦ τοῦ δημοτικοῦ κειμένου. Πιὸ συγκριτικὰ καὶ διάπλατα γιὰ τὴ γλώσσα καὶ τὴ γραμματικὴ τῆς Ἀθηνιώτικης παραλλαγῆς θὰ μιλήσω στὸν πρόλογο τῆς συλλογῆς μου: *Carmina popularia graeca medii aevi e variis codicibus edita.* — Ὡστε δὴ λίγα, πολὺ λίγα λόγια θὰ εἰπῶ.

Ὁ κ. Krumbacher μιῶντας γιὰ τὴ γλώσσα τῆς Βιεννέζικης παραλλαγῆς λέει ὅτι αἰδίαζούσης προσοχῆς ἕξις καθίσταται ὁ Πουλολόγος διὰ τὴν καθαρότητα καὶ τὴν ἀποστρογγύλωσιν τῆς δημώδους γλώσσης (1). Τὸ αὐτὸ μποροῦμε νὰ διαλαήσουμε κρίνοντας κι' ἀπὸ τὸ κείμενον τοῦ Κομνιώτικου κῶντικα. Σὲ δαῦτον κίβλας τὸ ἀποστρογγύλωμα τῆς δημοτικῆς γλώσσης εἶναι πιὸ σταθερό. Καθὼς ὅμως συμβαίνει σ' ὅλα τὰ δημοτικὰ μεσαιωνικὰ κείμενα ἔτσι καὶ στὸν Πουλολόγο ἀνακατεῖθονται λέξεις καὶ χρῆσες ἀρχαῖες καὶ παλαιῖες μαζί με δημοτικὰς καθὼς καὶ με πλασμέναις κι' ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς συγγραφεῖς. Τὸ τέτοιον ὅμως γλωσσικὸ ἀνακάτωμα τοῦ πουλολόγου εἶναι πολὺ πιὸ μέτριον ἢ τὸν συγκρίνομε πρὸς ἄλλα κείμενα. Στὴν Ἀθηνιώτικη παραλλαγή ἀρχαῖες λέξεις καὶ χρῆσες εἶναι π. χ. οἱ ἀκόλουθες: ἤρξαντο ἑβροῖεν (στίχ. 33), ἐγείρεις (στίχ. 40), ἐγείρου (στίχ. 66, 100), ἕπιος (στίχ. 49), πίπεις (στίχ. 49), οὐκ ἤθελες ἐλθεῖν (στίχ. 147), ἀπήρξατο (στίχ. 205), αἶμα τειμμημένον (στίχ. 313), ἐν μέσῳ (στίχ. 347), οἶδα (στίχ. 350), ἔρηος (στίχ. 351), ἤρξατο (στίχ. 60, 393, 431, 459, 470), ἤρξαντο (στίχ. 452), ποιῆ (στίχ. 455), ποιεῖς (στίχ. 474), οὐ ποιήσεις (στίχ. 482), κλ. κλ. κλ. κατὶ ὀνομαστικῆς τριτόκλιτες βασιλεὺς (στίχ. 133, 434, 448), κόραξ (στίχ. 389), ἔβρις (στίχ. 469) κλ. μερικὲς γενικὲς μετὰ τὴν κατάληξιν ας, ος καὶ εως, πολυἀριθμὸς αἰτιατικῆς μετὰ κατάληξιν αν, εν, ον, εἰς οὐδέτερά μετὰ κατάληξιν ον, κατὶ χρόνοι ρηματικοὶ σχηματισμένοι σύμφωνα μετὰ τὸ ἀρχαῖον τυπικόν π. χ. εἰόγησαν (στίχ. 59, 94, 120, 365), εἶπέ μοι (στίχ. 63), ἤκουσε (στίχ. 389), νὰ ὑποκλιθῶμεν (στίχ. 447), ἐστράφη (στίχ. 487), κλ. κλ. ἀκόμη κατὶ ἐνεστώτοι τοῦ τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου μετὰ κατάληξιν ουσί(ν) π. χ. κατωβρωμοῦσι (στίχ. 134), θωροῦσιν (στίχ. 139, 176, 177), κάμνουσι (στίχ. 156), γνωρίζουσι (στίχ. 260), θωροῦσιν (στίχ. 292), τιμοῦσι (στίχ. 314), χρέζουσι (στίχ. 330), κλιζοπατοῦσι (στίχ. 343), φοβερίζουσι (στίχ. 444), καταδικάζουσι (στίχ. 453), λέγουσι (στίχ. 454), στένουσι (στίχ. 461), βλέπουσι (στίχ. 463), προσκυνοῦσιν (στίχ. 463), κλ. τὰ συχνότατα ἀρνητικὰ μόρια οὐ καὶ οὐκ καὶ οὐδὲν κι' ἄλλα παρόμοια πού χωρὶς καμιά ἀντιλογία μποροῦμε νὰ βεβαιώσωμε πῶς δὲ στέκανε στὸ στόμα τοῦ ρωμαϊκοῦ λαοῦ στὰ χρόνια πού γράφηκε ὁ πουλολόγος. Μὰ πιὸ πολλὰς κι' ἀπὸ τὴς ἀρχαῖες λέξεις εἶναι ἴσως κείνες πού φαίνεται πῶς ἔπλασεν ὁ συντάκτης τοῦ ποιήματος ἀπὸς του. Τέτοιαι, ἰδιόπλαστες δηλαδὴ τοῦ συντάκτη λέξεις, εἰπὼ τουλά-

χιστο νομίζω στὴν Ἀθηνιώτικη παραλλαγή τὴς ἀκόλουθες: Λιμνοαναθεμμένη (στίχ. 10), ἰσαφαροσκυλοπελαργί (στίχ. 25), καμηλοπελατάρι (στίχ. 25), παλαιοδραπανομύτη (στίχ. 26), καμηλόραχος (στίχ. 65), μελανομυροφόρος (στίχ. 68), φεματορωροζικουσα (στίχ. 102), δελφινοθαλασσίτη (στίχ. 104), θαλασσοκοπάνιος (στίχ. 105), παλαιοβραχοδαρμένη (στίχ. 105, παλαιοπαιδευμένη (στίχ. 119), βρωμοχλωτότομη (στίχ. 132), βρωμοστοχλόχνατη (στίχ. 170), μίξοκατοφάγη (στίχ. 206), παλαιαναθεμμένοι (στίχ. 216), καπουλαναθεμμένος (στίχ. 236), τραυλοκηλαδοῦσα (στίχ. 306), μυριοκακοχυμένον (στίχ. 331, σύγκρισε καὶ στίχ. 344) ομοιωνοπερατοῦσα (στίχ. 355). Τὸ παραξένον εἶναι ἔτι πολλὰς φορές σ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν στίχο βρίσκονται ἀδερφοῦμένα μετὰ ἀρχαῖα λέξη μ' ἕνα δημοτικὸν τύπον καὶ μετὰ δημοτικὴν χρῆσιν μαζί μετὰ ἀρχαῖα. Ἐπειτα πολλὰς λέξεις βρίσκονται ἀλλοῦ μὲ συνίζησι κι' ἀλλοῦ ἀσυνίζητες. Δὲς ποιὰς λέξεις βρίσκονται στὴν Ἀθηνιώτικη βιβλια παραλλαγή— με συνίζησι: ἀειός (στίχ. 1), παιδιῶ (στίχ. 2, 435), ὄρνεων (στίχ. 3), ἀγοῖφωρε (στίχ. 10, 441), παλαιοκάρι (στίχ. 17, 72), πουλιά (στίχ. 20, 400, 432), θαριά (στίχ. 21), ἐβαριώμιον (στίχ. 22), ἐγκωμιάσω (στίχ. 24), παλαιοδραπανομύτη (στίχ. 26), βρωμιάρι (στίχ. 29), κουβουκλαρέμ (στίχ. 36, 161), ποδιῶ (στίχ. 40), οκατόγρεμ (στίχ. 42), ἀτιμῶ (στίχ. 43), ὀφάρια (στίχ. 48), ὀμοιάεις (στίχ. 50, 82, 123), ἐλεεινὸν (στίχ. 70, 239), ἐκκλήσιον (στίχ. 73, δύο φορές), γαλοῦς (στίχ. 76), καρφιά (στίχ. 76), ἀλήθειαν (στίχ. 80), σπᾶκωτήρια (στίχ. 84, 187), πύσης (στίχ. 85, 137, 399), χιονήσι (στίχ. 87), κοπέλια (στίχ. 90), χωριῶν (στίχ. 91), παλαιοβραχοδαρμένη (στίχ. 105), (αἰ)γαλῶν (στίχ. 106), διαβαίνεις (στίχ. 106), γιοματίζεις (στίχ. 110), διαλαίητην (στίχ. 116), μεσημβριανὸν (στίχ. 116), ὄφια (στίχ. 126, 131), διακονοῦσι (στίχ. 128), βασιλέως (στίχ. 129), μυριοκαπισημένη (στίχ. 132), οκονμπριά (στίχ. 133), μεθουῶ (στίχ. 134), περιγιάλι (στίχ. 136), γαλῶν (στίχ. 136), παλαιοξέρασμα (στίχ. 149), μυριοκαπισημένο (στίχ. 149), μοιολογίτσια (στίχ. 151), ὀμοιάω (στίχ. 152), παλάτια (στίχ. 153, 494), ἐπιδία (στίχ. 156), ποδάρια (στίχ. 163, 394), μηχάνια (στίχ. 171), ὀμοιάει (στίχ. 186), πουλάμα (στίχ. 189), καρδιά (στίχ. 191, 195), ἀειόν (στίχ. 199), παιδιῶ (στίχ. 210, 343), σπαθοκαταλυοῦνται (στίχ. 210), πουλάμα (στίχ. 213), χάδια (στίχ. 213), ἀντριωμένοι (στίχ. 215), παραγαλιῆς (στίχ. 222, 270), ἀφασιανόν (στίχ. 222, 319), ἀφασιανὸν (στίχ. 223), κομμάτια (στίχ. 224), γερανίον (στίχ. 226), γαλάζιον (στίχ. 226, 288), μεσοφωνιά (στίχ. 230), ἀφασιανός (στίχ. 238), μυροχορωμένος (στίχ. 245), μυριοσυνειδόμενος (στίχ. 245), χροσφελέντης (στίχ. 246, 251, 255), δάπιας (στίχ. 258), σκιάδι (στίχ. 265), ἀπαιδευοῦ (στίχ. 269), ἀδιάντροπε (στίχ. 281), μυροχορωμένου (στίχ. 282), πτωχίαν (στίχ. 289), χέρια (στίχ. 327), κονδούνια (στίχ. 327), πιάνω (στίχ. 329), ἀφασιανός (στίχ. 329), δριμία (στίχ. 329), μυριοκατηχοχυμένον (στίχ. 331), ταξείδια (στίχ. 345), κοιλιά (στίχ. 360, 364, 382), μούροια (στίχ. 378), παλαιογάδουρον (στίχ. 379), καταδιώχουνη (στίχ. 385), ομυρίλο (στίχ. 392, 393, 452, 493), γέλιο (στίχ. 394), πουλιῶν (στίχ. 394, 436), λιανὰ (στίχ. 394), κραιγιάνια (στίχ. 395), διατὶ (στίχ. 396), πάπια (στίχ. 401, 416, 426, 491), βασιλεῶ (στίχ. 409, 454, 473, 487), γρεῶ (στίχ. 419), ἐξαδέλφια (στίχ. 420), ἀσκορδίαλος (στίχ. 424), λόγια (στίχ. 424, 450, 464), σκορδιάλον (στίχ. 429, 461, 485), γκαρδιώση (στίχ. 430), εὐγενειῶν (στίχ. 445), προ-

(1) Κρουμβάχερ: Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας... Ἑλληνικὴ μετάφρασις Γ. Σωτηριάδου. (Στὴ βιβλιοθήκη Μαρσέλη). Τόμ. Γ'. Ἀθήνα 1900, σ. 110.

βελένιζιο (στίχ. 445), προβελένιζια (στίχ. 446), (ἡ) βασιλιά (στίχ. 449), ὄρεα (στίχ. 460, 486, 490), διὰ (στίχ. 470, 476), ἀντριωμένον (στίχ. 471), ἀφεντιὰ (στίχ. 472), σοφιά (στίχ. 476), (τῆς) βασιλειᾶς (στίχ. 481), ἀθθεντιὰ (στίχ. 483), σκορδιαλὸς (στίχ. 493), γιαιλὸν (στίχ. 496), λιβάδια (στίχ. 497). Δὲς τὸρὰ ποιῆς ἀπὸ τῆς παραπάνω λέξεσ βρίσκονται καὶ χωρὶς συνζήση: Πουλιὰ (στίχ. 23, 193), γρέα (στίχ. 34), ὄρεον (στίχ. 56), μοιρολογιστορία (στίχ. 67), βασιλέα (στίχ. 199), ὄρνέων (στίχ. 219, 404, 420, 422, 430, 450, 464, 468, 479, 480), ἀεὶός (στίχ. 272, 464), βασιλέας (στίχ. 272), μυροχοιωμένου (στίχ. 282), πιάσει (στίχ. 299), κοιλία (στίχ. 335), θεωρίαν (στίχ. 377), σμυθίλιος (στίχ. 401), πάπια (στίχ. 411, 470, 485), ὄφια (στίχ. 420, 498), πιάπιες (στίχ. 424), βασιλέως (στίχ. 443, 459, 461, 478). Ἀετόν (στίχ. 454), βασιλεία (στίχ. 468), σμυθίλιον (στίχ. 471), σοφία (στίχ. 457), διώχουν (στίχ. 486). Τέλος στήν Ἀθηνιώτικη παραλλαγή βρίσκονται ἀσυνζήητες μερικῆς λέξεσ ποὺ σέλλα δημοτικὰ μεσαιωνικὰ κείμενα ἢ στή σημερινή μας γλῶσσα λέγονται μὲ συνζήση: τέτοιες π. χ. εἶναι: ἐπίασον (στίχ. 6), ἡμέρας (στίχ. 51, 79), σιάπα (στίχ. 56), σντροφίας (στίχ. 67), ἀθλιε (στίχ. 82, 323, 336), παρηγορίαν (στίχ. 146), μάγια (στίχ. 183), φονέα (στίχ. 317), διώκτης (στίχ. 322), ἀθλιος (στίχ. 357), καμία (στίχ. 378), ἐξουσία (στίχ. 403, 438), πλιότερον (στίχ. 415).

Ἄν συγκρίνουμε τῆς δύο παραλλαγῆς, τὴν Ἀθηνιώτικη καὶ τὴν Βιεννέζικη, θὰ ἰδοῦμε πὼς ἡ δεύτερη εἶναι ὄχι μοναχὰ μὲ περισσώτερους στίχους, μὰ καὶ ἀρχαιότερη. Ἔτσι π. χ. στήν Βιεννέζικη βρίσκονται πάντοτε σχεδὸν ἢ οὐδέτερα ὑποκοριστικὰ μὲ κατάληξη *ιν*, ἐν ᾧ αὐτὰ στήν Ἀθηνιώτικη τελειώνουν σὲ *ι*. Ἐχομε ὅμως καὶ στή Βιεννέζικη οὐδέτερα ὑποκοριστικὰ μὲ κατάληξη *ι* τὰκόλουθα: χηνάοι (στίχ. 97), μανί (στίχ. 165), μανδί (στίχ. 185), κομμάτι (στίχ. 268), κεφάλι (στίχ. 293), κοπέλι (στίχ. 297), ταιρι (στίχ. 443, 452), χαλίζι (στίχ. 464), φωμί (στίχ. 523), καράβι (στίχ. 535), τραπέζι (στίχ. 597). Καὶ στήν Ἀθηνιώτικη πάλι παραλλαγή βρίσκονται ἀρκετὰ ὀνόματα αὐτῆς τῆς τάξης μὲ κατάληξη *ιν*: τὰκόλουθα: κλητούριον (στίχ. 2), γοράκιν (στίχ. 15, 36), ξεφτέριν (στίχ. 5, 407), νηοῖν (στίχ. 18 δύο φορές), τραγούζιν (στίχ. 82), σακκουῖν (στίχ. 98), δοτύκιν

(στίχ. 320), χαλόζιν (στίχ. 342) καὶ ἴσως καὶ κανένα ἄλλο.

Ὁ συντάχτης τῆς Ἀθηνιώτικης παραλλαγῆς—ποὺ χωρὶς διαταγμὸς πιστεύω πὼς πρέπει νὰ συντάξῃ τὸ ποίημά του λίγες δεκαετὲς χρόνια κατόπι ἀπὸ τὸ συντάχτη τῆς Βιεννέζικης—μετατρέπει ἀρχαιοτροπώτερους γλωσσικούς τύπους σὲ νεώτερους, παλαιῆς δημοτικῆς λέξεσ σ' ἀπλούστερες καὶ γνωστότερες, καὶ γενικὰ δοκιμάζει νάρμονισσῃ τὸ κείμενο σύμφωνα μὲ τὴ γλῶσσα του καὶ τῆς γινώσσεσ του. Σὲ μερικὰ ὅμως μέρη κάνει τάντιθετο: βάνει ἀρχαιοτροπῆσ λέξεσ καὶ τύπουσ ἐκεῖ ποὺ ἡ Βιεννέζικη ἔχει δημοτικὰ. Μὰ τὸ πρᾶμα ξηγιέται. Ὁ διασκευαστῆσ τύχαιον νὰ ξέρῃ τὴν ἀρχαία λέξη ἢ τὸν τύπο καὶ νὰ μὴν καλοξέρεῃ τὰ δημοτικὰ ἢ πάλι τύχαινε τὰρχαία νὰ στέκουν καλύτερα στὸ λογοτεχνικό του αἶσθημα καὶ στὸ γούστο του τάτομικό, ἢ καὶ βιαζότανε ἀπὸ μερικῆσ ἀνάγκησ. Παραδείγματα ποὺ ὁ διασκευαστῆσ τῆς Ἀθηνιώτικης παραλλαγῆσ μετατρέπει ἀπλούστερα καὶ δημοτικώτερα τῆσ λέξεσ καὶ τούσ τύπουσ φέρνω πρόχειρα τὰκόλουθα.

Βιενν. παραλ.	Ἀθην. παραλ.
Στίχ. 2 αὐϊού»	Στίχ. 2 ἐπαιδιού»
» 6 ἀέμπρός»	» 8 ἀόμπρός»
» 14 ἀένθήκειν»	» 16 ἀάθήκειν»
» 15 ἀεὶρίσκεισ»	» 17 ἀβρίσκεισ»
» 21 ἀεμίρσαι»	» 24 ἀἀναγελῆσ»
» 29 ἀεσίγησαν»	» 32 ἀεσιγήσασιν»
» 43 ἀεῖθῶασ»	» 48 ἀόψαρια»
» 47 ἀτὰ κρέη σου»	» 51 ἀτὸ κρέασ σου»
» 50 ἀοὺ τρώγουν»	» 51 ἀδὲν τρώσιν»
» 50 ἀτρώγουν»	» 54 ἀτρών»
» 57 ἀύβριζειν»	» 60 ἀνὰ βρίζη»
» 80 ἀτρώγουσιν»	» 79 ἀτρώγουν»
» 90 ἀἀπέκαμες»	» 88 ἀἀπόκαμες»
» 97 ἀύβριζειν»	» 95 ἀνὰ βρίζησ»
» 114 ἀγεματίζεισ»	» 110 ἀγιοματίζεισ»
» 116 ἀγαλιότῆσ»	» 112 ἀκατέργάρησ»
» 117 ἀἐπαιξασ»	» 113 ἀἐπαιξεσ»
» 117 ἀσ' τ' ἀζάριν»	» 113 ἀστὸ ζάρι»
» 119 ἀκαθυβρίζεσ»	» 114 ἀκατακρίνεσ»
» 122 ἀτζαχαρατᾶ»	» 116 ἀδιαλαλητῆν»
» 127 ἀύβριζειν»	» 120 ἀνὰ βρίζη»
» 130 ἀπαών»	» 131 ἀπάωνοσ»
» 134 ἀεῖσ τὰ παλάτια»	» 153 ἀστὰ παλάτια»
» 160 ἀύβριζειν»	» 159 ἀνὰ βρίζη»
» 164 ἀπόδασ»	» 163 ἀποδάρια»

» 168 ἀεγίρουν»	» 167 ἀἀσῆκο»
» 174 ἀέμπροστινήν»	» 173 ἀόμπροστινήν»
» 179 ἀένι»	» 178 ἀέναι»
» 180 ἀέμπάλωμ»	» 179 ἀμπάλωμα»
» 183 ἀτὰσ κάλτσασ»	» 182 ἀτὲσ σκάλτσασ»
» 183 ἀτὰσ φορῶ»	» 182 ἀτὲσ φορῶ»
» 199 ἀεῖσ πλάγι μου»	» 194 ἀστὸ πλάγι μου»
» 261 ἀκατακρίνεσ»	» 220 ἀκατακρίνεσ»
» 264 ἀῆρξαστο»	» 222 ἀῆρξασε»
» 266 ἀροῦχον»	» 223 ἀροῦχο»
» 269 ἀγαλάζιον»	» 226 ἀγαλάζιο»
» 273 ἀαύτουπιν»	» 232 ἀροῦχο»
» 274 ἀύπαρχεσ»	» 233 ἀεῖσαι»
» 275 ἀεγίρου γοῦν»	» 234 ἀσῆκω λοιπόν»
» 276 ἀαύτουπιν»	» 235 ἀροῦχον»
» 282 ἀχοιρινῆν»	» 242 ἀχοιρινῆ»
» 288 ἀῆστόχησασ»	» 250 ἀἀστόχησασ»
» 294 ἀοὺκ ἔνε»	» 256 ἀδὲν εἶναι»
» 321 ἀέμενα καταλέγεισ»	» 281 ἀέμεν τὰ συν- τυχαινεσ.

Σὲ πολλὰ σημεῖα ξετάζοντασ παράλληλα τῆσ δύο παραλλαγῆσ μποροῦμε νὰ φωτιστοῦμε γιὰ μερικὰ ζητήματα σκετικὰ μὲ τὸ ζετύλιγμα τῆσ δημοτικῆσ μας γλῶσσασ.

Τὸρὰ ποὺ καὶ πότε τάχα γράφτηκε ὁ Πουλόλογοσ;

Ὁ κ. Krumbacher⁽¹⁾ κρίνοντασ ἀπὸ τὴ Βιεννέζικη παραλλαγή γράφει γιὰ τὰ ζητήματα κῦτὰ τὰκόλουθα λόγια: «Ὁ χρόνοσ καὶ ὁ τόποσ τῆσ γενέσεωσ τοῦ ποιήματοσ μόνον κατὰ προσέγγισιν δύνανται νὰ ὀρισθῶσιν, ἂν καὶ συχνὸι εἶναι οἱ ἐθνογραφικοὶ ὑπαινιγμοί. Τὸ προῖμώτατον ὄρι ν προκύπτει ἐκ τῆσ μνεῖασ τῆσ ναυτικῆσ πυξίδοσ (ἐν στίχ. 531), ἢ ἡ χρῆσισ δυσκόλωσ δύνανται νὰ δειχθῆσ ὡσ προγενεστέρα τῶν πρώτων δεκαετηρίδων τοῦ ἰδ' αἰῶνοσ. Ἐξ ἄλλου οἱ γλωσσικοὶ λόγοι καὶ ὁ τρόποσ, καθ' ἐν ὁ συγγραφεὺσ ὑποθέτει τὰσ μεταξὺ Βυζαντινῶν καὶ τῶν γειτονικῶν ἐθνῶν σχέσεισ, δὲν ἐπιτρέπουσι νὰ κατέλθωμεν εἰσ τὰσ τελευταῖασ δεκαετηρίδασ τοῦ Βυζ. κράτοσ. Περὶ τοῦ τόπου ἐνθα ἐγράφη τοῦτο μόνον δύνανται νὰ λεχθῆσ, ὅτι πολυχριθμοὶ ὑπαινιγμοὶ μεταφέρουσιν ἡμᾶσ ἐπὶ τὰσ χώρασ, ἐν αἷσ οἱ Ἕλληνεσ ἦσαν πρὸσ τὰ φραγκικὰ εἶθιμα. Διότι ὅμως ἀναφέρει τὴν Γλαρέντσαν (ἐν στίχ. 629), δὲν δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐγράφη εἰσ τὴν

(1) Ὁπου καὶ παραπάνω σ. 191.

ΤΟ ΤΕΛΩΝΙΟ

Καθισμένος στὸ παραθύρι δίπλα ὁ παπὰ-Γρηγόρησ διάβαζε τὰγυμνορίτικο συναζάρι του. Γλάστρες βασιλικῆσ καὶ γερᾶνια κνικᾶτα εἴτανε ἀραδιασμένα στὸ πεζούλι καὶ ἀπιθωμένο ἀνέμεσα στὰ μυριστικὰ τὸ καμηλαῦκι τοῦ παπᾶ στεκοῦντανε σὰ μαῦροσ κενισμένος τροῦλλοσ.

Καθὼσ διάβαζε κάποτε κάποτε ξεσῆκωνε φέλλοντασ τὴ φωνὴ καὶ ἔριχνε πρὸσ τὰ πίσω τὸ σῶμα του. Ὁ πρωῖνοσ ἥλιοσ ἀσπρίζε πότε πιὸ φεγγερά τ' ἀσκητικὰ του γένεια καὶ ἡ κοντὴ του πλεξούδα γυάλιζε σάν ξέθωρο κερσιμπάρι. Στὸ γυμνὸ μέτωπο κύκλωνε βαθιὰ ρηγωμένη τοῦ καμηλαυκιοῦ ἡ κόκκινη αὐλακίκα. Σταχτερῆ θολὰδα νότιζε τὰ γαλανὰ του μάτια καὶ ἡ μυρωδιὰ τοῦ λιθανιοῦ ἀπλωνότανε ἀπὸ τὰ τριμένα ράσσα. Τὰ σκουφτὰ του γερατειὰ τρέμανε σάν ξεχαρβαλωμένη καμᾶρα ποὺ τὴν κυκλοφέρνει σεισμός.

Ἡ γυναίκα του—ἡ κερὰ Περμάχω— μὲ τὸ τσεμπερί στὸ κεφάλι καὶ τὴ μαβὶκὴ συγκοῖνα, πηγαίνοντανε συγυρίζοντασ. Μὲ σιγαλὴ εὐλάβεια ξεσκόνησε τὰ κενισμένα κονισματα καὶ ἀραδιαστὰ τ' ἀκούμπησε στὸ βαθούλωμα τῆσ γωνιάσ. Ἄλλαξε ὕστερα τὸ φυτίλι τῆσ ἀσημένιασ καντήλασ ποὺ σάν ἀλλόκοτη ἀχιβάδα εἴτανε κρεμασμένη μπρὸστὸσ στίσ χρυσοῦχερεσ Παναγιῆσ καὶ τὰ στεγνότεχνα Τριμορφα.

Ἡ πρεσβυτέρα πρέπει νὰ εἶχε δὴ λυγερά νιάτα. Τὸ πεσί τῆσ εἶχε ἀκόμα μιὰ παράξενη γυαλάδα καὶ τὰ μάτια τῆσ μαυρόλαμπαν ἀπὸ μέσα σάν τὸ βάθοσ ἀνῆλιαγοῦ πηγαδιοῦ. Τὰ χεῖλια τῆσ ὅμως εἶχαν ὀλόγυρα κοπῆ μὲ κατὶ πυκνῆσ ὀλοῖσεσ ζαρωματιῆσ.

Κοντοπερπατώντασ σιγαλινὰ ἦρθε νὰ ποτίσῃ τούσ βασιλικούσ καὶ ἔσκυφε νὰ δῆ κατὰ τὴν αὐλὴ τῆσ ἐκκλησιᾶσ. Οἱ γαζιεσ χρυσοουρανίζανε στίσ γωνιῆσ ἀντικρὺ καὶ τὸ μάρμαρο τοῦ πηγαδιοῦ διαμαντόφωγγε σὰ γαλαζιο ἀνάμεσα στίσ ἀνθισμένες πασκαλιῆσ. Ἀντίπερα τῆσ ἐκκλησιᾶσ ἡ πύλη στέκουταν ἀνοιχτὴ καὶ μακροφαινοῦνταν πέρα στὸ βάθοσ τοῦ ἱεροῦ ἡ Παναγία Δέσποινα χαμογελώντασ χλωμά. Γύρω τὰ ψηφιδωτὰ καὶ τ' ἀναμένα κερᾶκια χρυσοτρέμανε σὰ σπιθεσ δίχωσ ἀχτινοβολιὰ καὶ ἔλεγεσ πὼσ πρασινὸγλαυκὴ ἀστεριασμένη νύχτα βασιλευε ἀσά-

λευτα μῆσχ στὸ μισόφωτο τῆσ θολωσιᾶσ.

Τὸ μοσκοδόλημα τῆσ ἀνοιξῆσ συντάραξε τῆσ παπαδιάσ τῆσ θύμησεσ. Τὰ ρουθούνια τῆσ ἀντριχιάσαν καὶ οἱ πλάτεσ τῆσ μαζεῦτηκαν ἀξασφα σὰ νὰ κρῶναν. Καὶ καθὼσ πότιζε τῆσ γλαστρεσ ἀρχισε νὰ λῆη τοῦ παπᾶ:

—Χαρά θεοῦ καὶ σκόλη τοῦ κύρ Ἡλίου! Ὡσ καὶ τῆσ αὐλῆσ οἱ πλάκεσ ἀνοιξῆ μωρῶσανε. Μὰ ποὺ νὰ σκαλέψῃ ἀπὸ πάνω μαε ἡ κατᾶρα! Ἀστόμωτη ρουφᾶ τὴ ζωὴ μαε ἡ λάμια. Δὲσ ἀγνάντια τὸν Ταῦγετο, δὲσ τὰ λεβέντικα γιόνια!—Ὁ ἀφεντιῆσ μαε ὁ Χριστόσ τὸ σῆκωσε τὸ βουνὸ τότε ποὺ τότε κνηγοῦσαν οἱ ἄνομοι παράνομοι. Δὲ σκῶνει καὶ τὸρὰ, δὲν ἀφανίζει τὰ κάστρα τοῦ Μιστρᾶ καὶ τὸ δαιμονόσπαρτο σοὶ τῆσ Φραγκιάσ; Νὰ τελειώσε μαθεῖσ ἡ βασιλειὰ του;

—Τῆσ λύπησ τὰ λόγια πρέπει νὰ εἶναι μετρημένα, Περμάχω.

—Μετρημένα! Μέτρα τοῦ λόγου σου, κύρ Γρηγόρη, τῆσ καταντιῆσ ποὺ μαε σφοδριάσανε. Ἀπὸ τότε ποὺ Φράγκοι πατήσανε τὸ Μωριὰ ποιοῖσ ἔφαγε ψωμί ἀξένοιαστος, ποιάσ μῆνασ μάτια δὲ θολώσανε, ποιά κοπέλλα κότησε νὰ βγῆ στὴ ρούγα δίχωσ νὰ τσαλακωθῆ; Μέτρα τὰ καστῆλια, μέτρα τῆσ λυκο-

Πελοπόννησον, διότι ὁμοίως ἀναφέρονται καὶ ἄλλοι τόποι πολὺ ἀπέχοντες, οἷον ἡ Ζαγορά καὶ ἡ Νίκαια». Καθὼς ὅμως καὶ παραπάνου γράψαμε, στὴν Ἀθηνιώτικη παραλλαγή λείπουν οἱ στίχοι ποὺ ἀναφέρουμε τὸ μπουσούλα. Ὡστε τὸ προῶμωτάτον ὄριον—στὸν Πουλολόγο τοῦ Ἀθηνιώτικου κώδικα—προκύπτει ἐκ τῆς μνείας τῶν Ἀτσιγκάνων (στίχ. 117). Οἱ Ἀτσιγκάνοι ἢ Τσίγκανοι—ποὺ σήμερα συνήθετα λέγονται καϊζίβελλοι, ⁽¹⁾ μαυροκαϊζίβελλοι, γυφτοκαϊζίβελλοι, γύφτοι,—⁽²⁾ καθὼς ἀπόδειξαν οἱ τελευταῖες ἱστοριοδιδικῆς καὶ ἐθνολογικῆς μελέτης, περάσανε ἀπὸ τὴν Ἀσία εἰς τὴν Εὐρώπην τὸ ἸΓ' αἰῶνα ⁽³⁾ καὶ ἀπὸ τὴν Βασσαραβία καὶ τὴν Βλαχία κατεβήκανε μαζί με τοὺς Ἀρβανίτες εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὰ μέσα τοῦ ἸΔ' αἰῶνα ⁽⁴⁾. Ὡστε ἡ Ἀθηνιώτικη παραλλαγή δὲ μπορεῖ νὰ εἶναι ἀρχαιότερη αὐτοῦ τοῦ χρονικοῦ σημείου. Ἀπ' τὴν ἄλλη μερὶς ἡ γλῶσσα τῆς δύσκολα μπορεῖ νὰ πιστευθῇ τοῦ ἸΔ' αἰῶνα. Ὡστε ἂν ἡ Βιεννέζικη παραλλαγή γράφτηκε στὰ πρῶτα πενήντα χρόνια τοῦ ἸΔ' αἰῶνα—καθὼς παραδέχεται ὁ κ. Krumbacher,—ἡ Ἀθηνιώτικη γράφτηκε καθὼς ἐγὼ τοῦλάχιστο νομίζω—στὰ τέλη τοῦ ἴδιου αἰῶνα. Γιὰ τὸν τόπο πάλι ποὺ γράφτηκε ὁ Πουλολόγος τοῦ Ἀθηνιώτικου κώδικα δὲ μπορῶ νὰ εἰπῶ τίποτε θετικό. Ποτὲς μου ὅμως δὲ μπάω νὰ πιστέψω πῶς εἶναι δυνατό νὰ γράφτηκε στὸ Μωριά ἢ

(1) Καθὼς νομίζει ὁ Pott ἀπὸ τὸ βλάχικο *casivel* (λατινικὰ *captivus*· *captivellus*· ἰταλικὰ *cattivo*). Σύγκρινε P o t t : Die Zigenner in Europa und Asien Τόμ. Β'. Στὴ Χάλλη 1845, σελ. 259.—P a s p a t i : Etudes sur les Tchinghianés ou Bohémiens de l' empire Ottoman. Στὴν Κωνσταντινούπολιν 1870, σελ. 19.

(2) Ἐκ τοῦ Αἰγύπτου. Ἔτσι Αἰγύπτιοι λέγονται οἱ Τσίγκανοι στὸ ἸΕ' αἰῶνα στὸ νεκρὸν διάλογο : Ἐπισημία Μαζαρί ἐν Ἄδου. B o i s s o n a d e : Anecdota graeca. Τόμ. III, Παρίσι 1831, σ. 174) καὶ ἄλλα κείμενα. Μὰ δὲν ἔχουν καμιὰ σέση με τοὺς Αἰγύπτιους, μὰνα Ἰνδιάνικος γενεῆς, καθὼς τῶδε εἶχαν οἱ νεώτεροι ἐθνολογοί.

(3) Ὁ γάλλος Bataillard ὑποστηρίζει πῶς ἡ ἀρχαιότερη μνεία τῶν Τσιγκάνων εἶναι στὰ 1332 εἰς τὴν Κύπρον. Μὰ τὸ πρῶμα δὲν εἶναι βέβαιον.—Κοίταζε : (B a t a i l l a r d : de l' apparition et de la dispersion des Bohémiens en Europe. Στὸ Παρίσι 1844. Τοῦ ἴδιου : Nouvelles recherches sur l' apparition des Bohémiens en Europe. Στὸ Παρίσι 1849. Τοῦ ἴδιου : Les derniers travaux relatifs en Bohémiens dans l' Europe Orientale. Στὸ Παρίσι 1873.

(4) H o r p : die einwanderung der Zigenner in Europa. Στὴ Γέβα 1870, σ. 9 καὶ 13 καὶ 13 καὶ 13 καὶ στὴν ἐγκυκλοπαίδεια τοῦ Erson καὶ Kruber Τόμ. 86 σ. 186.

φωλιές στὶς κλεισούρας καὶ τὰ δερβένια. Δὲ σ' ἐσκίασε τὸ διάνεμα τοῦ αἵτου ποὺ πέφτει ν' ἀρπάξῃ; Νά, ἔβγα στὸ παράθυρον νὰ δῆς τοῦ Μιστρῶ τις πολεμιστρες, νὰ δῆς τὸ διαβολόκαστρο—τὸν καταχανὰ ποὺ κάθεται πάνω στὴ χώρα καὶ ἀχόρταγα τὴ βυζαίνει!

—Τὸ κρῖμα τῆς γενεῆς μας ἴσως νὰ θέλησε νὰ ξεπερῶσουμε ὁ Θεός.

—Σεβαστὸ τὸνομά του, καὶ σταυροκοπήθηκε ἡ γερόντισσα. Μ' ἀκόμα δὲ μὲς χόρτασε πίκρες; Ρήγα δὲν ἔχουμε, ἡ Πόλη μὰς πάει, ὁ Μωριάς σκουλήκισσε ἀπὸ Φράγκους. Ὡς καὶ τις ἐκκλησιῆς μὰς δὲν τις ἀφεντεύουμε. Πόσες φορές δὲν τοὺς εἶδες τοὺς κουρσάρους νὰ κάνουν ἀβανιές στὰ κονίσματα; Λὲς καὶ πάρηκε τῶν ἁγίων τὸ χέρι καὶ φοβῶνται οἱ ταξίάρχες νὰ τοὺς χτυπήσουν τοὺς ἀπιστοὺς. Κοίτα καλά, Γρηγόρη, κοίτα τὴν Παναγιά τῆς ἐκκλησιῆς σου—τὴ χαμηλοβλεπούσα—ποὺ δὲν τολμᾷ ν' ἀναβλήψῃ ἀπὸ τὸν καημὸ τῆς.

Καθὼς μιλοῦσε με θυμὸ ξέχασε πῶς βαστοῦσε τὸ ποτιστήρι στὸ χέρι τῆς καὶ τὸ νερὸ, ξακολουθώντας νὰ τρέχῃ μέσα στὴ στεγνὴ γλάστρα τῆς σειρᾶς, εἶχε τῶρα ξεχειλίσει καὶ ἔσταζε πιτσιλιώντας θρηνηρὰ εἰς τὴν αὐλή.

στὴν ἄλλη Ἑλλάδα τὴ συνεχῆ καθὼς λέγανε οἱ ἀρχαῖοι. Πιθανώτερον μοῦ φαίνεται στὴ Θράκη ἢ τὴ Μακεδονία.

Καὶ τῶρα μνημονεύουμε δὴ—πέρα τοὺς διαφορῶς κωντικῶς τοῦ Πουλολόγου ⁽¹⁾.

1. Ὁ Βιεννέζικος, ποὺ βρίσκεται εἰς τὴν Αὐτοκρατορικὴν Βιβλιοθήκην (Codex theologicus 297 σύμφωνα με τὸ μέτρημα τοῦ Lambecii, 244 με τὸ μέτρημα τοῦ Wessel). Περιγραφή του τελειωτικῆ ἀπὸ τὸν κ. K. Σάθα στὸ praefatio τῆς συλλογῆς τοῦ Wagner. Carmina graeca medii aevi, σελ. IX καὶ ε.

2. Ὁ Ἀθηνιώτικος 701 τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, αὐτὸς δηλαδὴ ποὺ ζεταζάμε.

3. Ὁ Παρισιανικός. Ἀκόμα δὲν τὸν ζεταζέ κανεῖς. Τὸν ἀναφέρει ὁ Du C a n g e στὸ Closarium mediae et infimae graecitatis... στὸν index auctorum col 38 στὴ λέξη : P u l o l o g u s .

4. Ὁ Πολίτικος βρίσκεται εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ παλιοῦ σεραγιῶ μ' ἀριθμὸ 38. Κανεῖς ὡς τῶρα δὲ μεταχειρίστηκε τὸν κώδικα αὐτὸν, ποὺ σὲ δαῦτον ὁ Πουλολόγος καθὼς καὶ ἡ διήγησις περὶ τῶν τετραπόδων σημειώνεται ἔργο τοῦ Θεοδώρου Προδρομοῦ. Στὴν ἀρχὴ μάλιστα, μπροστὰ ἀπὸ τὸ κείμενον, εἶναι καὶ προσφώνησις του πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ Κομνηνόν.—Κοίταζε F. B l a s s : Die griechischen und lateinischen Handschriften in alten Serail zu Constantinopel. Στὸ Hermes. Τόμ. XXIII (Berlin 1888) σ. 224 καὶ ε.—F. C o d e r a. Catalogues de la Bibliothéque de Constantinople. Στὸ Bulletin de Real Academia la Historia. Τόμ. XIII (1891), τεύχη 4—6 ⁽²⁾.

5. Ὁ Λεσβιώτικος βρίσκεται εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς μονῆς τοῦ Λειμῶνος μ' ἀριθμὸ 92 καὶ εἶναι γραμμένος στὰ 1625. Περιγραφή του δημοσίεψε ὁ K. A. Παπαδόπουλος Κεραμέως ⁽³⁾. Ὁ ἴδιος μὰς ἔδωκε καὶ μερικῆς ἄλλης πληροφορίας γιὰ τὸ κείμενον τοῦ Πουλολόγου αὐτοῦ τοῦ κώδικα καὶ μὰς χάρισε ἀκόμα καὶ τὴν ἀντιβολὴν του πρὸς τὴν ἐκδοσὴν τοῦ

(1) Σύγκρινε Κρουμβάχερ. Ὅπου καὶ παραπάνου

(2) Δὲν εἶδα τὸ βιβλίον ἀπὸς μου. Μὰ ἀπὸ φιλικῆς ἀνακοίνωσης ξέρω πῶς γίνεται σ' αὐτὸ λόγος καὶ γιὰ τὸν κώδικα τοῦ Πουλολόγου.

(3) Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως: Μαυρογορδάτειος βιβλιοθήκη Κωνσταντινούπολι 1884, σ. 80 καὶ ε.

—Τὸ δικὸ σου τὸ χέρι πάρηκε, παπαδιά μου, καὶ κοντεύεις νὰ συγκλύσης τὸν κόσμον με τὰ ποτιστικά σου, εἶπε χαδεύοντας τὰ μακρουλά του γένεια.

Μὰ κείνη ἔκανε πῶς δὲν ἄκουσε καὶ ἀφοῦ ἀκούμπησε τὸ ποτιστήρι στὸ πεζούλι ξανάρχισε τὸ μοιρολόγι τῆς :

—Ἡ στεγνὴ χρονιά εἶδε τὰ χειρότερα. Πείνα καὶ θανατικό. Κοσμοχλασιὰ καὶ σεισμοί. Ἀπὸ τότε ποὺ πῆρε με πονηριὰ τὸ Ἀράκλοβο ὁ Μισερ Τζεφρὲς—ὁ τρισκατάρτος, ὁ γλυκειασμένος, ὁ γυναικοκλέφτης—αὐτὸς ποὺ περριανεύεται πάντοτε σὰν τότε κράζοντε οἱ τοῦ Σατανᾶ!

—Σῶπα, ὁ γέρος ἀντίσκοφε. Μὴν ἀναχοβολᾶς τὰ δουλιὰ καὶ τὰς λύπες ποὺ δὲ σβύσαν ἀκόμα. Μπορεῖ καὶ ν' ἀκουστής. Ὁ τόπος δὲν εἶναι σίγουρος.

Σιγάνεψε ἡ φωνὴ τῆς : —Ποιανοῦ κατάρτα νὰ μὰς κακόβαλε; Ποιανοῦ ὀργὴ νὰ βασκάνισε τὴ φύτρα μὰς;

—Στάσου νὰ δῆς καὶ βρῆκα μέσα σὲ τοῦτο τὸ συναξάρι τὰ γραμμένα τῆς μοίρας μὰς. Κάτω ἀπὸ τὸ ξώφυλλο ξεσήκωσα κατὶ ἀλλιώτικα λόγια. Μοιάζουν ἀπὸ ἄλλο χέρι καὶ εἶναι τὰ γράμματα σὰ δύσκολα.

Wagner ⁽⁴⁾. «Ὁ Λεσβιακὸς κώδιξ τοῦ Πουλολόγου—λέγει ὁ κ. Παπαδόπουλος Κεραμέως—παρέχει διάφορον τάξιν ἐν τοῖς στίχοις, ἢν ὡς ἀξιοσημειώτον παρατίθηναι ἐνταῦθα.

Στίχοι	1—93
	204—387
	110—160
	456
	461—502
	97—126
	105—460
	161—213
	583—633
	503—506

Διὰ τὴν ἐννοήσιν δὲ τις ἐκ τῶν ὑπάρχοντων λογικῆ συναφείας ἐν τῇ ἰδιοτρόπῳ ταύτῃ τάξει τοῦ Λεσβιακοῦ κώδικος, ὀφείλει, νομίζω, νὰ μελετήσῃ λεπτομερῶς τὰ διασπώμενα μέρη ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἐμὴν ἀντιβολὴν καὶ τὴν ἐκδοσὴν τοῦ Wagner⁴ τοῦ ὅτι ἄφηναι τοῖς βουλομένοις νὰ ἐκδώσωσι τὸ δεύτερον τὸν Πουλολόγον, προστίθηναι δὲ μόνον ὅτι ἀμφιβέβλω λίαν ἂν ὁ ἀντιγράφος εἶχε ὑπ' ὄψει του ἕτακτον ἀντίγραφον ἢ φύλλα διεσπαρμένον ἐτέρου κώδικος, ἄτινα ἀντιγράφων συνημερολόγησεν ὡς ἰδύναται.—Ἐκ τῆς προσημειωθείσης τάξεως τῶν ἐν τῷ Λεσβιακῷ κώδικι στίχων παρατηρεῖται, ὅτι ἐλλείπουσιν οἱ παρὰ Wagner στίχοι 94—96, 388—404, 537—582, καὶ 634—650, ἦτοι 83 στίχοι. Σημειωτέον ὅμως ὅτι οἱ τελευταῖοι τοῦ Πουλολόγου στίχοι ἐλλείπουσιν ἐνεκ τῆς παρὰ βεβήλου χειρὸς ἀποκοπῆς ἐνὸς φύλλου, ὅπερ ἔκειτο μετὰ τὸν Φ. 2356—236α.

Ἐν τῷ Λεσβιακῷ κώδικι παρατηρεῖται προσέτι ὅτι ἐπαναλαμβάνονται δις οἱ ἐπόμενοι στίχοι 110—126, 204—213, καὶ 441, ὁ δὲ 244 στίχος ἀναγινώσκεται πρὸ τοῦ 241 στίχου. Ὁ κώδιξ οὗτος εἶναι ἐν γένει λίαν ἀνορθόγραφος, ὡς πάντα σχεδὸν τὰ χειρογράφα τὰ περιέχοντα βυζαντινὰ ἰδιωτῶδη κείμενα, περὶ ἢ ἔμμετρα οὐχ ἦσαν ἢ ἀνάγνωσις αὐτοῦ εἶναι εὐχερῆς. Χάριν κριτικῆς τοῦ Πουλολόγου ἐκδόσεως δηλῶ ὅτι παρεσημείωσα ἀκριβέστατον αὐτοῦ ἀντίγραφον, ἐξ οὗ οὐδὲ ἰῶνα λείπει. Καὶ ἐπειτα προσθέτει ὁ κ. Κεραμέως «ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ τῶν

(4) Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως : Ἀντιβολὴ τοῦ ὑπὸ W. Wagner ἐκδοθέντος Πουλολόγου πρὸς Λεσβιακὸν κώδικα. Στὸ Ἐπισημειωτικὸν Δελτίον. Παράρτημα τοῦ Ἰς' τόμου τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου τῆς Πόλης σ. 64 καὶ ε. ὅπου καὶ παραπίνου.

Καὶ σκύβοντας κάποτε γιὰ νὰ διαβάσῃ κανένα ὄνομα ποὺ τὸ ξέφευγε, ξακολούθησε ὁ παπὰ Γρηγόρης :

—Στὰ παλιὰ, τὰ πολὺ παλιὰ χρόνια, τὸν καιρὸ ποὺ κρατοῦσαν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ πρῶτοι θεοί, ζοῦσε στὰ μέρη μὰς βασιλοπούλα πεντάμορφη, κόρη τῆς Νεραιίδας τοῦ Εὐρώτα καὶ τοῦ θεοῦ τῶν κύκνων. Τ' ὄνομά της Ἑλένη. Ὁμορφὴ σὰν τὸ κρῦο νερό. Ἀμολήτο θάμα. Τόσο ποὺ καὶ ὁ Διάβολος τῆνε λιμπίστηκε. Καὶ τὸν καιρὸ ποὺ βγήκε σὲ πόλεμον τῆς Ἑλένης ὁ ἀντρας, τῆς φανερώθηκε ὁ Δαίμονας ξεμορφωμένος σὰν ἀντρεωμένο λυγρὸ βασιλόπουλο. Μὲ μάγια τῆνε ξελόγιασε καὶ τῆς ἔταξε νὰ τῆς δώσῃ ἀθάνατη βασιλεία στὸν κόσμον ἂν τοῦ εἶδνε τὴν ἀγάπην της. Κ' εἶνα βράδυ τὴν ἔκλεψε καὶ φύγανε εἰς τὴν Ἀσία. Καὶ ἀκούστηκε ν' ἀφεντεύῃ ἀπὸ τότες ἡ Ρήγαινα πότε εἰς τὴν μίαν πότε εἰς τὴν ἄλλη ξακουσμένη χώρα. Αἰῶνες τῆνε προσκύνησαν. Καὶ λένε πῶς κείνη στάθηκε ὁ χαμὸς τῆς πολυκάστρης Τροίας καὶ πῶς φεγγοβόλησε ὑστερα στὸν Κῦδνον καὶ εἰς τὸν Ὄθηβος με τῆς Κλεοπάτρας τὴν ὁμορφίαν. Τὴν εἶπανε Ζηνοβία εἰς τὴν Παλμύρα, Θεοδώρα εἰς τὴν Βυζάντιον, εἰς τὴν Ρώμην Φαουστίαν. Μὰ πῆρε μαζί της ἡ Ἑλένη καὶ τὴν ψυχὴν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ δὲ θὰ ξαναγεν-

στίχων υπάρχουν πολλά κενά, άτινα, φαίνεται, προωρίσθησαν εις την εξεικόνισιν διαφόρων ζώων μάλιστα μερικά απ' αυτά επληρώθησαν βραδύτερον υπό διαφόρων άσημάντων σχεδιασμάτων, ώστε και πάλιν ο 'Αθηνιώτικος κώντικας του Πουλολόγου μένει ο μόνος ίσορημένος, καθώς και παραπάνου σημειώσαμε

6. Κώντικας Ψ—IV—22 της Βιβλιοθήκης του 'Εσκουριάλ. Η περιγραφή του Κώντικα από τον Em. Miller δέ μας δίνει την πληροφορία πως περιέχει και τον Πουλολόγο. Το πρῶμα μαθεύτηκε από άρθρο του κ. R. Wüncb που έχει τίτλο «Zur Escorial—Handschrift Ψ—IV—22» και δημοσιεύτηκε στη Byzantinische Zeitschrift (Τόμ. VI. 1897, σ. 158—163). Περισσότερες πληροφορίες για την έκταση του Πουλολόγου αυτού του κώντικα έχουμε από δυο δημοσιεύματα του κ. Krumbacher: Das mittelgriechische Fischonch (Separent—Abdruck aus den Sitzungsberichten der philol.—philol. und der histor. Klasse der Kgl. Bayer. Academie der Wissenschaften 1903 Heft III). Στο Μόναχο 1903 σ. 346 κ. ε. και Krumbacher: Eine neue Heundschrift des Digenis Acritas (Separat—Abdruck aus den Sitzungsberichten der philol.—philol. und histor. Klasse der Kgl. Bayer. Academie der Wissenschaften 1904 Heft II) Στο Μόναχο 1904, σ. 313 κ. ε.

'Απ' όλα τα παραπάνου κώντικα πολύ θά ήθελα κι όνειρεύομαι μια κριτική έκδοση όλων των παραλλαγών του Πουλολόγου. Τότες θά μπορούσαμε νά ιδούμε κιόλας τις διάφορες διατύψεις που έλαβε με τα χρόνια και με τους κειούς το ποίημα και θά παρακολουθήσουμε συγκριτικά το γλωσσικό του ξετύλιγμα. Τότες πάλι θά φανή πέρα και πέρα καθαρή κι' ώρισμένη όλη η άξία που έχει η παραλλαγή του 'Αθηνιώτικου κώντικα. Μά κι απ' όσα διδόμενα τώρα έχω δε δυσκολεύομαι καθόλου νά διαλαλήσω πως στην όνειρεμένη μου έκείνη έκδοση όλων των παραλλαγών όλωςδιόλου τρανή και πίσσημη θέση θά νάχη κ' η 'Αθηνιώτικη παραλλαγή.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

νηθούν ήρωι στον τόπο της ά δέν έρθη πίσω ξανά στη γεννήτρα νεροσυρή του Ευρώτα νά καθαριστή από την παράβόλη της άποστασίας. Έχουμε νά πούμε κιόλας πως θά φανερωθί στα χρόνια μας Σπαρτιάτισσα πάλι και πως θά γεννήση το παλληκάρι που θά λευτερώση τη Ρωμιοσύνη.

'Εβηξε λίγο.—Αυτά λέει το παραμύθι. Μά όσο κι έν είναι άπόκοση φαντασία, πάλι θαρρώ πως κάποιον νόημα κρυφά σαλεύει μες τα παράξενα τουτα λόγια. Δέν πιστεύω τα γητέματα, μά καταλαβαίνω τις παραβολές.

—Μπορεί νάχης δικιο του λόγου σου. Ός τόσο εγώ πιστεύω αυτά που χτές βράδυ στη βρύση μου έλεγε η κερά Λασκαρού. Τα μαγικά φταίνε. Κάποιο τελώνιο ρημάζει τη χώρα μας. Μερικοί μάλιστα το είδανε τ' σουρουπώματα νά κοντογορεύη σαν πράσινη φλόγα στη λαγκάδα κι άλλοι πάλι άκούσανε σα μωρού φωνές στους καλαμιώνες κάτω την ώρα που κοιμάται το νερό. Μά καθώς τρέχανε κεί, ξαφνίστηκαν από ένα σμερδό ζαχάρι που πιλαλούσε με κρεμασμένη γλώσσα. Κι ο γέρο Σταθης, ο δάσκαλος, μες το μολόγησε πως τη βραδιά που γύριζε από το πανηγύρι της Παναγιάς της Καφοδεματούσας τότε κυνήγησε στο ίσιωμα του κάμπου ένα μι-

25 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ ΤΟΥ 1898

(Ποίημα ανέκδοτο του Γιάννη Καμπύση)

Στά χέρια μου θά πάρω σμήλη,
Κάμειτε τόπο στον Τεχνίτη...
Μές στο σιενό μου σπιτι
Θά σάς σφίξω, ο χίλιοι ήλιοι !...

Γλυκύτατο μου όνειρο Κορήτη,
Πού φιλι κι από ποιά χείλη
Τη λάμψη σου νά σου προδώσει οφείλει ;
Κ' εγώ άρπάξω το δυναμίτη

Σάν όνειρο μου σβένει...
'Αναρχικός ξυπνάω κι από τ' αήθια
Τρομερός πόδος άνεβαίνει

Νάν τα σπάσω όλα και το σπιτι μου μαζί...
'Αχ, ένας κεραβός άφ' την 'Αλήθεια
Σκοτώνει μέσα μου ο,τι ζει !..

ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΚΑΜΠΥΣΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΕΡΜΟΝΑ

Κάνοντάς μου ο 'Ερμονας την τιμή νά μιλήση για το καινούριο βιβλίο μου καταπιάνεται — γενικεύοντας πάντα κατ' την αγαπημένη συνήθειά του τα θέματα — το μεγάλο το ζήτημα της επίδρασης της φυλής στη φιλολογία. Έβλαστε, λέει, 'Ανατολίτες κ' η φιλολογία μας έχει όλη την κούραση, την άνελπισία τη σαπίλα των πεθαμένων πολιτισμών και τ'ω σάπιανε θρησκείων που περάσανε από πάγωμας δίχως τη λεύτερη και γερή κείνη αντίληψη της ζωής που δίνει το γέρο κορμι κι ο λευτερωμένος από πρόληψι νους. Τα χαρακτηριστικά αυτά βρίσκει βαθεία στο βιβλίο μου όπως και σε κάθε βιβλίο Ρωμαίικο. Και σά νά θλίβεται για τούτο έν και άναγνωρίζη την ειλκρινεία του έργου.

Η επίδραση της φυλής στο καθετι είναι πιά αλήθεια άναγνωρισμένη όπως κάθε φιλολογία, κ' η δική μας σφραγίζεται από τη φυλή οι παλιές θρησκείες με τις πλάνες τους, οι παλιοί πολιτισμοί ζυμωθήκανε βέβαια με το αίμα μας. Πολύ περισσότερο μάλιστα από άλλους λαούς έμεις δοκιμάζουμε την επίδραση της ιστορίας, του παρελθόντου. Κατάρα που μες βραβαίνει και θά μες βραβαίνη ίσως τελειωτικά. Κι ο Γκαίτε με το μυστηριώδικο κείνο, το περίφημο Griechenlands scihsal αυτό ίσως θά έννούσε. Μά δε συμφωνάω πάλι στο συμπέρασμα του 'Ερμονα. Ο 'Ερμονας βρίσκει για έλάττωμα του βιβλίου μου, έλάττωμα ριζικό, ότι τα πρόσωπα μου φαίνονται κουρασμένα από τη ζωή, άνίκανα νά ζήσουνε τη μεγάλη ζωή που δε γνωρίζει έμποδια,

που ζέρει νά χαίρεται και νά παλαίβη νυχτόμερα κι όχι νά παραπονιέται και νάποτραβιέται άνελπη σε καμιά γωνιά.

Δέν καταλαβαίνω ως τόσο γιατί αυτό μπορεί νάναί έλάττωμα ενός βιβλίου. Δέν είναι λεύτερος κάθε συγγραφεία νά παίρηνη τα θέματά του από κάθε φάση της ζωής, καλή ή κακή ; Μόνο η χρά κ' η νίκη πρέπει νά μας έμπνέη κι όχι η λύπη ; Όπως ύπάρχουνε συγγραφείδες που νοιώθουνε τη ζωή από την καλή της έτσι άλλοι τηνε νοιώθουνε από την άναποδη. Κι όχι μόνο συγγραφείδες άπλοι χρωστούνε τη δόξα τους στην τέτοια αντίληψη της ζωής, μά και οιλολογίες ολάκαιρες χαρακτηρίζουνται από μια βαθεία συμπάθεια άποκλειστική προς τους πονεμένους και τους δυστυχημένους χωρίς αυτό νά τις έμποδίζη νά είναι περιφρηες. Παράδειγμα η 'Εβραϊκή οιλολογία με τους προφήτες, κι από τις νεώτερες η Ρούσικη βαθύτατα επηρεασμένη από την άθλιότη της σύγχρονης ζωής. Ο συγγραφέας δέν είναι ύποχρεωμένος νά παίρηνη από ώρισμένη πηγή. Φτάνει στην τέχνη του οδηγήτρα νάχη την 'Αλήθεια πρόσωπα αληθινά, ιδέες στέριες, τέχνη ξελαγαρισμένη, νά τί πρέπει νά κυνηγήη ο αληθινός τεχνίτης. Τώρα έν από ίδιοσυγκρασία ή από ώρισμένο κύκλο μελετών ξεπέση στην άπογοήτευση, αυτό μόνο ως άθρωπο μπορεί νά τονε βλάψη στον άγωνα της ζωής, η τέχνη του δέν έχει τίποτις νά ζημιωθί, σώνει νά βρισκείται αυτή η τέχνη.

'Επειτα όσο για μένα, όπως και για κάθε νέο συγγραφεία, κάθε τέτοια κρίση είναι ακόμα πρόωρη. Πώς τηνε νοιώθω εγώ τη ζωή αυτό θά φανή όχι μόνο από το πρώτο μου βιβλίο μά από το σύνολο. έν το καταφέρουμε νά δημιουργήσουμε κάποιο σύνολο όπως το λογαριάζουμε. Τα γράφω αυτά όχι για νά διαφεντέψω το έργο μου. Κάθε άλλο παρά ευχαριστημένος είμαι ως την ώρα από τον έαυτό μου. «Πλατεία του όνειρου μας η γη» λέει ο Παλαμάς. Όπως το γράφω και στον πρόλογο, νοιώθω καλά πως είμαστε ακόμα στην άρχή του μεγάλου δρόμου που έχουμε νά τραβήξουμε. Ούτε μ' ένθουσιάζουνε οι έπαινοι, ά θέλετε μάλιστα και με στενοχωρούνε, σά νά μου στενεύουνε τον όριζοντα, γιατί ά δέν κατάφερα τουλάχιστο τίποτις άλλο με τα διαβάσματα μου μά έννοιωσα πως για νά γίνη κανείς συγγραφείας δε φτάνει — άλλοίμονο — νά του κολλήσουνε τη σχετική έτικέττα οι 'Αθηνάϊκες έφημερίδες, μά χρειάζονται δυο άλλα πράματα, ταλέντο και δουλειά, δουλειά, κι όχι αυτοσχεδιάσματα. Τη στιγμή που θά πεισθώ πως μου λείπει το ένα από τα δυο θά σπάσω την πέννα. Ός τότε θά ξεκολληθώ τη δουλειά που είναι κ' η μόνη μου άπόλαψη, εδω στην έρημιά μου. Και θά μου είναι πάντα μια ευχαριστήση ότα μου δίνεται η εύκαιρία νά συζητώ με νέο τόσο μελετημένο και στοχαστικό σαν τον 'Ερμονα.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

κρό παιδι, κόκκινο σαν τη φωτιά, με μάτια κατσούλας. Μά κείνος άμέσως άρχισε νά λήη διαβαστικά και γάθηκε από κοντά του το σμερδάκι.

Στάθηκε για νά πάρη ένα σακνι νά κάτση κ' ύστερα ξεκολούθησε :

Η κερά Λασκαρού πήγε νά ρωτήση τον καλόγερο του 'Αη Λιά — κι αυτός είναι άγιος που ζούσε και πριν από το Χριστό — και της είπε η χάρη του πως δε θά σωθί ο τόπος όσο δέν το ξεκοιλιάση το τελώνιο μαύρο άστεράτο άτι.

—Λόγια της ρούγας, κερά μου, και μη συνερίζσαι τις μαντολογίες. Είδες ποτέ σου το χαμοδράκι ; Άκουσες το μεσημέρι νά τραγουδούν τ' άγερικά ; Την όμορφόμαλλη νεραϊδοπούλα την αντίκρυσες στο κεφαλάρι και στην πατουλιά ; Γυναίκες άγνωρες βρήκε ο άγριόγατος του 'Αη Λιά νά ξεμυαλίση. Παραμύθια σου λέω.

—Κύρ Γρηγόρη, ζωτάρικο είναι το κακό. Και για νά σου μιλήσω για κείνο που δε μιλούμε ποτές — πως γίνεται η κόρη μας η 'Ελένη — άχ ! η έρημη — νά σηκωθί νά πιά νά γίνη αγαπητικιά και κρεββατοδουλεύτρα του άποκορωμένου του Μισέρ Τζεφρέ ; Πως αλλιώςτικα παρά με μάγια ; Σου λέω πως δαιμονικά έχουε βάλει το χέρι τους κι ά δε

βρεθί τρόπος νά τα διώξουμε θά μας ξεκληρίσουνε σύψυχους.

—Άκρα καιρού, θεού κατάρα ! — και βαθιαναστέναξε ο γέρος.

Σωπάσανε. Οι μέλισσες βουίζανε χρυσοπετώντας στην αιλή. Μά σαν έλλη τώρα βουή άρχισε νά μπουκάρη φουσκώνοντας από την άκρη πέρα της στενής ρούγας που περνούσε στην εκκλησιά μπροστά. Φωνές άνθρώπων που βιάζονταν φοβισμένοι, στριγγλίες γυναικών, παιδιών κάκανα, σούσουρο και χλαλόη. Κεφάλια σαστισμένα σκύφταν από τα παραθύρια κ' ένα κύμα άνθρώπινο ξεχείλιζε δλοένα στα κατώφλια τ'ω σπιτιώ.

—Άλλο πάλι κακό μες έρχεται, μουμούρισε η παπαδιά και βγήκε δζω στο χυγιάτι νά δη.

Τ' άνθρωπομάζεμα είχε τώρα ποδίσει δζω από την εκκλησιά κ' έπειτα με μιές ξεσπάσε πλημμυρίζοντας την αιλή.

—Καλέ δώ μας κουβαλήθηκαν, ξεφώνισε η κυρά Περαχω και σέρνοντας τον παπα μαζί της κατέβηκε νά μάθη.

— Στην οδηγήτρα, τη θεοφύλαχτη Δέσποινα, φωνές άκουρόντανε.

Μέσα στο πλήθος ξεχώριζε άναμαλλιασμένη μια

ΑΝΤΙΦΕΓΓΙΣΜΑΤΑ

Τραγουδι' δὲ σ' ἀγρίκτα γύρα μου νὰ πλανέσαι,
 δίχως ἐντός μου ν' ἀπλωθεῖ τὸ μαγικὸ μεθύδι,
 καὶ δίχως νὰ χαϊδεύει μου τὸν πόνο ὁ γλυκαχός σου.
 Γιὰ, σὲ λαλάει, ὁμορφονιός, γιὰ λυγερή, γιὰ γέρος,
 τὸ ξύπνημά μου ἐδὺ ἀνακρούς, κι' ὁ πόθος μου μὲ
 [σέρνει,
 προσκυνντὴ εὐλαβητικὸ, σιμά σου γιὰ νὰ γύρω.
 Τραγουδι Ρουμειώτικο, πάρε με στὰ φτερά σου
 καὶ πηγαίνε με πέρα, ἐκεῖ πού κάποια αὐγὴ ροδίζει.

*

Ἀποβροχάρης φέσηξε καὶ χούμηξαν τὰ ρίγη
 στὸν κήπο, πού τὸν ἀγγίξε ὁ χαμός τοῦ χιονοπώρου.
 Ἀπελιπισμένα τρέμουνε καὶ δέρνουνται τὰ κλώνια.
 Ὄνειρο τώρα ἡ ζεστασιά καλοκαιρῆς γαλήνης . .
 Κ' ἕνα κρυφαναστράναγμα καὶ κάποιο παραπόνι,
 διαβαίνει πὰ στὰ λούλουδα, χύνεται με' στὰ φύλλα,
 σκαλώνει στὰ κλωνόκλαρα, γυρνᾷ στὰ μονοπάτια
 κι' ὀρμᾷ νὰ βρεῖ παρηγοριά στὰ βάθια τῆς ψυχῆς
 [μου . .

*

Ἐλατα γιγαντόκορμα πού χαίρεστε τὰ οὐράνια,
 ἀπ' τὴ στιγμή πού τοῦ ἦσκιου σας μὲ δέχτηκεν ἡ
 [ἀγάπη,
 τὸ βλέμμα μου ἀναγάλλιασε καὶ γιόρτασε ἡ καρ-
 [διά μου,
 τί βροῖκα ἀνάμεσα σὲ σὰς μιὰ γνώριμην ἀγκάλια.
 Κάτι κρυφὸ κ' ἐγκάρδιο μᾶς δένει ἐμᾶς—τὸ νοιώθω.
 Ὄπου βρεθῶ κι' ὄπου σταθῶ λαχτάρα μου εἶναι
 [πάντα
 στοὺς τόπους σας τοὺς ἀψηλούς ὁ νοῦς μου νὰ
 [πλανιέται.
 Μὴν εἶναι αὐτοῦ ἡ πατρίδα μου; Μὴν εἶστε μου
 [οἱ παποῦδες;

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Ἀπὸ ἕνα τηλεγράφημα σταλμένο ἀπὸ τὴ Ρώμη, μα-
 θαίνουμε πὺς πέθανε ὀξυγονοποιὸς χρόνῳ ἡ κοσμοζά-
 κουση Ἰταλίδα θεατρίνα Ριστόρη. Ἡ Ριστόρη, φουμι-
 σμένη ἄρα καὶ ἡ γαλλίδα Ραχάη, ἔφισε ὄνομα τιμημένη
 καὶ σεβαστὴ στὴν ἱστορία τοῦ θεάτρου. Παράστῃς ἐστὶν
 καὶ ἡ μεγαλύτερα θεάτρα τοῦ κόσμου καὶ γράφτηκαν ἐξόκληρα
 σοβαρὰ ἄρθρα γιὰ τὴν ἀψευδίση τῆς τέχνης.

Στὴ Νορβηγία εἶναι ἕνας πολὺ σοφὸς καὶ πραχτικὸς
 νόμος. Δὲν ἔχει κανεὶς ἐκεῖ τὸ δικαίωμα νὰ ξοδέψῃ ἐν
 καφενεῖο ἢ ἐν κρασοπωλεῖο περισσότερο ἀπὸ τριάντα λε-
 φτά. Τὶ θὰ γινόντανε ἄραγε ἂν ἡ βουλὴ μᾶς ψήφισε ἕνα
 τέτοιο νόμο; Πρῶτα πρῶτα δὲν πιστεύουμε νὰ βρισκότανε
 νὰς τόσο καλοπροαίτερος βουλευτὴς γιὰ νὰ τὸν προτείνει.

γυναῖκα. Ὁλος ὁ χαλκισμὸς ἔμοιαζε νὰ γινόντανε γιὰ
 τὸ ζεμπίλι πού βαστοῦσε καὶ πού ὄλοι τὸ κοιτάζανε
 μὲ γουρλωμένη τρομαρά. Πῆγε καὶ τ' ἀπίθωσε δι-
 πλα στὸ φραχέλι τοῦ πηγαδιοῦ. Τ' ἀπίθωσε καὶ
 τραβήχτηκε— λὲς κ' εἶτανε δαυλὶ ἀναμένο πού λίγο
 ἀκόμα καὶ τῆς ἔκαψε τὸ χέρι.

Τὸ ζεμπίλι ἄνοιξε. Μέσα μισοκομιότανε ἀγγε-
 λοκάμωτο παιδί—τριανταφυλλένιο σὰν τὶς ροδοδά-
 φνες τοῦ Εὐρώτα.

Τὸ πλῆθος μούγκρισε. —Τὸ τελώνιο, τὸ σμερ-
 δάκι, τὸ δαιμονικό!

—Παναγία βόθηα, σκλήρισε ἡ παπαδιά, τί εἶ-
 ναι αὐτὸ πού μᾶς ἔφερες στὸ ζεμπίλι, κερά Λα-
 σκαροῦ;

Μὲ φωνὴ στριγγιὰ καὶ μὲ τὰ χέρια στοὺς γο-
 φούς μελοῦσε τώρα ἡ Λασκαροῦ:

—Ἐίχαμε πάει κάτω στὸ ποτάμι νὰ πλύνουμε
 τὸ πουρνό. Καὶ κεῖ πού χτυπούσαμε τραγουδώντας
 τὰ σκουτιὰ σὰν κλάματα μᾶς φάνηκε πὺς ἀκού-
 σαμε. Πεταχτήκαμε. Κι ἄξαφνα ἡ Κάλω σέρνει τὶς
 φωνές. —Τὸ τελώνιο στὸ ποτάμι! — Τρέξαμε νὰ
 δοῦμε. Κόντα στὸν ὄχτο ἔπλεξε τὸ δαιμόνιο ἀκου-
 μπισμένο σὲ δάφνης πλεγμένα κλαριά. Γύρω του χο-
 ρεῦσαν τὰ ζωτικὰ πιασμένα ἀπὸ τ' ἄσπρα τους

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10. — Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ
 φρ. χρ. 10.

20 λεπτά τὸ φύλλο λεπτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κίοςκια τῆς Πλατείας Συντάγ-
 ματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ
 Τροχιδόρου, (Ὁφθαλματρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ
 ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), ἐπὶ καπνοπω-
 λεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Ἐξάρχεια,
 ἐπὶ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέ-
 του [ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ ἐπὶ Βουλῆ].
 Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπρὸς τὰ κ' εἶναι ἐνὸς
 χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΑΛΛΑΞΕ

ἡ Ἀστυνομία μᾶς—ἄλλαξε δηλ. ὄνομα, ἄλλα-
 ξε στολὴ, ἀπὸ Ἀστυφυλακὴ ἔγινε Χωροφυ-
 λακὴ. μὰ στὴν ψυχὴ φοβούμεσθε πὺς θάμεινε
 ἡ ἴδια, Ρωμαϊκὴ Ἀστυνομία, μὲ ὄλες τὶς ἔλει-
 ψες καὶ μὲ ὄλες τὶς κακομοιριές καὶ μὲ ὄλες
 τὶς μετρηματιὰς ἀκόμα.

Οἱ ἴδιοι ἀνθρώποι ἀλλιώτικα ντυμένοι. Καὶ
 τὸ χειρότερο, μὲ μικρότερο μιστό. Νά ἡ και-
 νούρια Ἀστυνομία μᾶς, πού θάναι δίχως ἄλλο
 ἔλεονότερη ἀπὸ τὴν παλιά. Γιατὶ τοὺς τίμους
 ἀστυφυλάκας δὲν τοὺς φτεῖναι ἡ στολὴ· τοὺς
 φτεῖναι τὸ καλὸ ξεδιάλεγμα· καὶ καλὸ ξεδιά-
 λεγμα δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ γίνῃ μὲ τοὺς ψωρο-
 μιστοὺς πού δίνει ἡ Κυβέρνηση στὸν κάθε
 ἀστυφυλακο-χωροφύλακα. Μὲ τέτοιο γελοῖο μι-
 στό πού δὲ σώνει οὔτε μὲ ξερό ψωμὶ νὰ ζήσει
 κανεὶς, ποῖός ἀνθρώπος πιά σέβεται τὸν ἑαυτὸ

μαντήλια, μὰ καθὼς ἀνέβαινε ἡ καταχνιὰ χαθῆ-
 κανε κι αὐτὰ στὸν ἀέρα. Τὸ τελώνιο χαμογελοῦσε
 ἀκόμα μὲς τὴ λαμπάδα τοῦ νεροῦ. Τοῦ ρίξαμε πέ-
 τρες μὰ δὲ βουλοῦσε. Καὶ καθὼς σίμωσε σ' ἐνὸς
 πλατάνου ρίζα ἡ Πυργούλα...

—Ὁχι, ἡ Φώτισσα, πετάχτηκε μιὰ κοπέλλα.

—Ἀπλωσε τὸ χέρι τῆς καὶ τ' ἄρπαξε ἀπὸ τὰ
 μαλλιά. Τσιμουδιά δὲν ἔβγαλε. Μὰ καθὼς τὸ πῆρα
 ἐπὶ χέρια μου δοκίμασε νὰ μὲ τσαγκρονηθῇ μὲ τὰ
 φαρμακερά του νύχια. Τόβαλα στὸ ζεμπίλι καὶ σὰς
 τὸ κουβάλησα. Μὰ χάθηκε ἡ καρδιά ἐπὶ στήθα
 μου. Καλὰ πού μὲ εἶχαν ἔρμηνημένα κατὶ ἀγκιὰ
 νὰ φυλαχτῶ. Καὶ τώρα ἄς τὸ ξορκίσῃ ὁ παπάς!

—Νὰ τὸ κάψῃ, φώναξε μ' ἕνα στόμα ὁ λαός.
 Βρασμένο ξεῖδι στὸ στόμα του!

Ὁ παπὰ Γρηγόρης σίμωσε στὸ ζεμπίλι καὶ κοί-
 ταξε τὸ μωρὸ πού κοιμότανε:

—Χριστιανοῦ μου, εἶπε, τὸ δύστυχο εἶναι ἀν-
 θρώπου πλάσμα. Πού τὸ εἶδατε τὸ δαιμονικό; Κλε-
 φτογέννας παιδί.

—Δὲ βλέπεις πὺς ἀφρίζει τὸ στόμα του;
 Εἶπε ὁ Κώστας ὁ φουρνάρης; καὶ σκούπισε μὲ τὸ δά-
 χτυλο τὸ δρωμένο του μέτωπο.

—Γάλα εἶναι, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ παπάς σκυ-

του καὶ πού ἔχει ἀπόφαση νὰ δουλέψῃ καλο-
 συνειδήτα, πᾶει νὰ ντυθεῖ τὴν ἀστυνομικὴ στο-
 λή; Ποῖός εἶναι αὐτός ὁ ἥρωας πού γιὰ νὰ
 μὴν πεθάνῃ ἀπὸ τὴν πείνα δὲ θὰ πᾶει νὰ κά-
 νει συντροφιά μὲ φανλόβιους, δὲ θὰ κλείσει
 τὰ μάτια του ἐπὶ τὰ λωποδυτικὰ κατορθώματα,
 δὲ θὰ προστατέψῃ κάθε βρωμερὸ στοιχεῖο;

Τὸ ζήτημα εἶναι λυμένο πιά· γιὰ νὰπο-
 χτήσουμε ἀστυνομία τῆς ἀθροπίας πρέπει νὰ
 ξοδιάσουμε· ὁ παπὰς, ὁ γερός μιστὸς δηλ. κ.
 ὄχι ἡ στολὴ, εἶναι τὸ μαγικὸ ραβδί πού θὰ
 μεταμορφώσει τὸ σημερινὸ ρέμπελο ἀσκέρι σὲ
 ἀληθινὸς φύλακες τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιου-
 σίας τοῦ πολίτη καὶ πού θὰ σπρώξῃ τίμους
 κα καλοσυνειδήτους πολίτες νὰ ντυθοῦν τὴ
 στολὴ τοῦ ἀστυφύλακα. Ὅσο δὲ γίνεται αὐτὸ
 κὶ ὄσο ἡ Κυβέρνηση δὲν ἀποφασίζει νὰ κόψῃ
 ἀπ' ἄλλου περιττὰς δαπάνες καὶ νὰν τὶς ρήξῃ
 στὴν Ἀστυνομία, οὔτε Ἀστυνομία θάχουμε
 οὔτε ὁ κ. Διευθυντὴς θὰ λείῃ τὴν ἀλήθεια δια-
 βεβαιώνει ἐπισήμως τὸν κ. Ὑπουργὸν
 πὺς ἡ χωροφυλακὴ πῆρε τὸ προῖμα μ' ἐνδο-
 σιασμό καὶ θὰ πασώσει νὰ φανεῖ «ἀνταξία
 (ἐνὸς ἢ ἀλήθεια εἶναι πὺς θὰ φανεῖ ἀνταξία)
 τῆς ἐμπιστοσύνης» πού τὸ Κράτος τῆς ἔδωσε.

«Η ΕΣΤΙΑ»

στὸ φύλλο τοῦ περασμένου Σαββάτου δημοσίεψε τὰ
 κέλουθα γιὰ τὴν «Ἀνθρώπινο Μηχανισμό».

Ἡ κυρία Ἀλεξάντρα Παπαμόσκου ἐξέδωκεν
 εἰς τὸς ἑστέρας μίαν μετὰφρασίαν τῆς δημοσιευθείσης ἤδη
 εἰς τὸν «Νουμά» ἀγγλικῶ βιβλίου ἀνθρωπολογίας
 ἀπὸ τὰ θαυμάσια ἐκείνα βιβλία τὰ ὁποῖα διδάσκουν
 τὴν Ἐπιστήμην ὑπὸ μορφήν ὡραίας ἱστορίας.

Τὸ βιβλίον ἔχει τίτλον «Ὁ Ἀνθρώπινος Μηχα-
 νισμός». Μετεφρασθὴ ὅμως εἰς γλῶσσαν, ἥτις ὄμιλε
 διὰ «αρχαῖοκονίαν», διὰ ἀτὰ δύο φυλλαράκια τοῦ δι-
 πλόκορπου καὶ «αἰμάσταξαν».

Καὶ σκέπτεται κανεὶς πῶσον πολὺτιμα θὰ ἦσαν
 διὰ τὸν λαόν παρόμοια βιβλία μεταφραζόμενα εἰς
 γλῶσσαν, τὴν ὁποῖαν νὰ ἔνοσον καὶ ἄλλοι πλὴν τοῦ
 μεταφραστοῦ.

Ὁ Σύλλογος τῶν «Ὁφελίμων Βιβλίων» θὰ ἴτω
 εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἐκδίδων τοιαῦτα βιβλία».

Ἡ «Ἐστία» ὅμως δὲ σταμάτησε σ' αὐτὰ· στὸ
 φύλλο τῆς Κυριακῆς προκήρυξε καὶ διαγωνισμό—τὸ

βαντας στὸ παιδί. Θὰ τὸ βύζαινε ἡ μάνα του πρὶν
 τ' ἀπορρίξῃ.

—Δεῖξε του τὸ σταυρὸ τοῦ Σωτήρα, εἶπε τότες
 ὁ Δάσκαλος καὶ σούφρωσε τὰ φουντωτὰ του φρύδια.

—Καλὰ τὸ λέει ὁ Δάσκαλος, φώναξαν πολλοί.
 Τὸ σταυρὸ, τὸ σταυρὸ!

Ὁ παπὰς πῆρε τὸ χρυσὸ σταυρὸ πού κρεμότανε
 ἐπὶ τὸ στήθος του καὶ τὸν εἰδείξε τοῦ παιδιοῦ. Ὁ ἥλιος
 ξωπῆρε τὸ μάλαμα κ' ἡ ἀχτιδοβολία του ἔκαψε
 τὸ μωρὸ νὰ κλείσῃ τὰ μάτια του καὶ νὰ στραβομου-
 ριάσῃ. Φρίκης ἀνατριχίλα συγκρώσε τὸ πλῆθος.
 Μὲ κενρὸ ποδοπάτημα, σπρώχνοντας καὶ λαχανι-
 ζοντας, μαζευτήκανε πρὸ κοντὰ νὰ δοῦν τὸ τελώνιο
 πού ἀποστράφηκε τὸ σταυρὸ.

—Εἶδες, εἶδες! Τρομαρά τὸ πῆρε. Σταύρωσέ το,
 καταχάνισέ το, ἀφάνισέ το, παπὰ Γρηγόρη!

Ὁ γερός ἀνασηκώθηκε μ' ὄλη του τὴν κορ-
 μοστασία:

—Μὴν εἶστε παιδιὰ. Τὸ φῶς τὸ πείραξε σὰς
 λέω. Ἀνθρώπος εἶναι καὶ μὴν ξεπάζεστε. Ἀλήθεια,
 δὲ θὰ σὰς ἀφήσω νὰ τὸ σπαράξετε. Ἐγὼ σπῆτι μου
 τὸ παίρνω νὰ τὸ ζῆσω.

—Ρῶτα καὶ μένα, παπὰ μου, ρῶτα καὶ μένα,
 ξεφώνησε ἡ κερά Περαμάχω. Δαιμόνους στὸ σπιτικό

φαίνεται πιο άπλό, είναι ίσως πιο σύνθετο από των άλλων. Γιατί έχει μέσα του κ' ένα ακόμα στοιχείο, που δεν το έχουν τα άλλα. Αυτό θά έπρεπε να πη κανείς, αν ήθελε και καλὰ κάτι να πη.

Όμως αυτού του είδους τὰ συμπεράσματα μού φαίνονται πολύ επικίνδυνα και στοχάζομαι, πώς ο καλός κριτής πρέπει να τάποφύγη. Η μεγάλη φήμη, που φέρει τή μεγάλη πούληση, έχει τάχα τόσο στενή σχέση με το εύγενικώτερο, το βαθύτερο στοιχείο τής τέχνης; Δεν το πιστεύω. Ο Α. που πουλεί σήμερα τὰ περισσότερα βιβλία, μπορεί εξαίρετα να είναι 'στην ουσία όμοιος, μεγαλύτερος ή και μικρότερος από το Β. που πουλεί τὰ λιγώτερα. Το καλλίτερο, το πιο σίγουρο που έχεις να κάμης, είναι να εξετάσης τον Α. μοναχό του.

Το να πουλάς τὰ βιβλία σου είναι μια άναγνώριση του επαγγέλματός σου και τίποτ' άλλο. Σου δίνει θέση κοινωνική, για να 'πώ έτσι: με φιλολογική δεν είναι αρκετό ούτε να του δώση ούτε να σου πάρη.

Πολλοί από τους νέους κριτικούς δείχνουν τή μεγαλύτερη περιφρόνηση προς τὰ έργα εκείνα που δεν έχουν μέσα τους αμυστήρια και προβλήματα από εκείνα που βασκνίζουν τήν ανθρωπότητα. Πρώτα-πρώτα αυτό είναι μια πλάνη 'στη διάκριση. Όταν ένα έργο είναι ώραίο, έργο τέχνης γραμμένο από καλλιτέχνη, αδύνατο είναι να μην έχη μέσα του κάποιο μυστήριο ή πρόβλημα απ' αυτά που βασκνίζουν κτλ. Η μοναχή διαφορά είναι πως άλλα έργα τὰ κρύβουν, και άλλα πάλε τὰ φανερώνουν. Η καλλίτερα, σε άλλα καλλιτεχνήματα ή φιλοσοφία μπαίνει, κι από άλλα βγαίνει. Εγώ θά προτιμούσα τὰ δεύτερα. Οί νέοι κριτικοί φαίνεται πως προτιμούν αποκλειστικώς τὰ πρώτα. Αδιάφορο και τὰ δύο είδη υπάρχουν, και τὰ δύο είναι μέσα 'στο βασίλειο τής μεγάλης Τέχνης. Αντί λοιπόν να κάνουμε μάταιους αποκλεισμούς, προτιμώτερο είναι να δείξουμε τή διαφορά.

Ας πάρουμε για παράδειγμα τους δηγηματογράφους. Όλοι τους βέβαια είναι ζωγράφοι τής ζωής, γιατί από τον καιρό του Αριστοτέλη, στοχάζομαι, ή τέχνη, — κάθε τέχνη, — δεν έπαψε να είναι Μίμησις. Άλλοι όμως απ' αυτούς είναι πιο πολύ ζωγράφοι, και άλλοι πιο πολύ φιλόσοφοι. Άλλα πάλε όλοι τους είναι φιλόσοφοι, γιατί από τον καιρό του ίδου του Αριστοτέλη, στοχάζομαι ή τέχνη — κάθε τέχνη — δεν έπαψε να είναι Ιδέα. Με τή διαφορά όμως ότι άλλοι είναι φιλόσοφοι στο φανερό, κι άλλοι φιλόσοφοι στο κρυφό.

— Μέριασε, στρίγλα. Τσακίσου, δαιμόνω μάνα. — Ατιμη σάρκα, άραχλη γέννα! βογγούσε ή κερά Περαμάω. Κόρη γνώριζα, κόρη δεν έχω. Που πάς άσήμε να χαθής, μάλαμα, να θολέψης;

Ο Κώστας ο φουρνάρης άδραξε τήν κοπέλλα από τον ώμο και τήνε βρόντηξε χάμω. Πολλοί τήν τσαλαπάτησαν. Ός κ' ή μάνα της τήν έφτυσε.

Τὰ φαριά κλωτσοπατούσαν άνήσυχα και βαρुकέφαλα τραβούσαν τὰ χαλινάρια. Οί καστελλάνοι άμύλητοι τηρούσαν τον όχλο σφίγγοντας τὰ κοντάρια τους. Τὰ μπλαματένια σπηρούνια τεντώνονταν έτοιμά να κεντρώσουν.

Και τώρα χούγιαζε ο Μισέρ Τζεφρές και σπηρονίζοντας το φαρί του όρμησε όμπρός. Μα τ' άλογο κοντοστάθηκε παρακονο και κατέβασε το κεφάλι ρουθονίζοντας προς το παιδί. Αυτό φοβισμένο ζάρωνε ζάρωνε μέσα στο ζεμπίλι.

Άξαφνα ο καβαλλάρης χτύπησε τ' άτι με θυμό και σφίγγοντας το με τὰ γόνατα τ' όρθοστήλωσε φρενιασμένο. Σταθήκε πάνω μια στιγμή φρουμαζοντας. Κ' έπειτα, σαν καταπέλτης, τὰ μπροστινά του πόδια πέσανε πάνω στο παιδί.

Ο κόσμος τραβήχτηκε φρικιάζοντας. Καθώς άμα πέση άψηλόστεκος βράχος πάνω σε λίμνη ξεπετιούνται αλάργα τὰ νερά, έτσι κι ο τόπος ά-

μας ότι άλλοι είναι φιλόσοφοι στο φανερό, κι άλλοι φιλόσοφοι στο κρυφό.

Ο ζωγράφος του λόγου, εκείνος που έχει τή δύναμη νάντιγράφη τή ζωή, τή φύση, τον άνθρωπο, τὰ λόγια του, τὰ κινήματά του, όπως είναι, πιστά και άληθινά, εκείνος που έχει τή δύναμη να ζωντανεύη τὰ πλάσματά του, που άλλοιότικα το λέμε να δημιουργη, — μού παρουσιάζει εικόνες που έχουν τήν άλήθεια και τήν όμορφιά του κόσμου του πραγματικού. Σπάνιοι είναι οί ζωγράφοι που πετυχαίνουν τέτοιο πράμα: με όταν το πετυχαίνουν είναι μεγάλοι. Γιατί κάτω από κάθε εικόνα τους, κρύβεται το ίδιο μυστήριο, ή ίδια μυτική κι' άνεκφραστη ιδέα, που κρύβει και κάθε εικόνα του πραγματικού. Με τή διαδοχή των εικόνων τους, είναι διαδοχή ιδεών που υποβάλλουν στη διάνοιά μας, και φιλοσοφούν αυτοί ζωγραφίζοντας, όπως ένς: άλλος θά ζωγραφίσει φιλοσοφώντας.

Δεν έχει να κάνει πως ζωγραφίζουν μόνο τὰ έξωτερικά των πραγμάτων, ούτε αυτό σημαίνει πως δεν έχουν βάθος. Η προσπάθεια αυτώνων είναι να δείξουν το έξωτερικό τόσο ζωηρά, τόσο ζωντανά κι' άληθινά ώστε να κάμουν τον άναγνώστη τους να ιδη το βάθος μοναχός του. Γιατί κάθε ώραία μορφή, καλλιτεχνικά άποτυπωμένη, είναι μια ίδια μεγάλη. Όλοι οί άναγνώστες δεν είναι ικανοί να τή συλλάβουν, όπως δεν είναι ικανοί ούτε όλοι όσοι κυττάζουν τή φύση και τή ζωή. Οί άνικανότεροι βρίσκουν ευχαρίστηση μόνο στο ώραϊον έξωτερικό, δεν ζητούν τίποτ' άλλο και ήσυχάζουν. Για τουτό οί ζωγράφοι αυτοί είναι και προσιτώτεροι στον πολύ κόσμο. Οί εκλεκτοί μόνον μπαίνουν στον νόημα τής ζωγραφίας, — ψυχολογία, κοινωνιολογία, φιλοσοφία, άλληγορία σύμβολο κτλ. — ούτε είναι εκλεκτοί εκείνοι που δεν μπορούν να το ιδούν, παρὰ μόνο όταν τους το λένε ξεκάθαρα.

Υπάρχουν μεγάλα έργα τέχνης, γραμμένα με τον τρόπον αυτόν. Υπάρχουν επίσης μεγάλα, γραμμένα με τον αντίθετο. Εκεί ο λογογράφος μας δείχνει το τί κρύβει κάθε του ζωγραφία, μες έξηγει τί σκοπό έχει, τί μυστήριο πασχίζει να ξεδιαλύση και τί πρόβλημα (απ' αυτά που βασκνίζουν) να λύση. Άξιοι και οί δύο όταν είναι άξιοι. Μόνο ή νεανική ελαφρότητα θάφώριζε τον ένα για να δοξάση τον άλλο γυρεύοντας έναν αποκλεισμό που τον καταδικάζει όλη ή Ιστορία τής φιλολογίας.

Αφίνω τώρα ότι το δεύτερο είδος είναι και το άπατηλότερο. Υπάρχουν πολλοί διηγηματογράφοι και δραματικοί που κάνουν τους μεγάλους φιλόσοφους χωρίς να είναι ούτε μικροί ζωγράφοι. Να φιλοσοφή με λόγια στην τέχνη είναι εύκολο. Να φι-

δειασε μονομιάς στον καθκλήρη γύρω.

Το τελώνιο κοίτουσαν ασάλευτο. Λίγο αίμα γυάλιζε στα μελανιασμένα του κρέατα κι απ' τήν άνοιγμένη κοιλιά του έτρεχε γάλα. Οί μέλισσες φτερούγιζαν κιάλας περίγυρα.

Άκόμα δεν είχε συνεφέρει ο λαός και των καθκλήρηδων ή συνοδεία μάκραινε στην πλακοστρωμένη στενάδα. Είχαν παγανιά και κονταροχτύπημα κείνη τή μέρα. Κι άκούστηκε ο Μισέρ Τζεφρές να τραγουδά τής πέρδικας το τραγούδι:

«Και στο δεμάτι άκούμπησε χρυσόν ύγιό να κάνη
«Και στην ποδιά τον έβαλε να πά τον ρεματίση.
«Μια πέρδικα τήν άπαντξ, μια πέρδικα τής λείει:
«Μωρή άκαρδη, μωρή άνομη, μωρή ζεμουλασμένη,
«Εγώ 'χω δεκοχτώ παιδιά και πάσχω να τὰ θρέψω
«Και συ έχεις το χρυσόν ύγιό και πάς το ρεματίσης;

Karachi 8.9.06.

ΕΡΜΟΝΑΣ

λοσοφή με εικόνες είναι το δύσκολο και το πιο καλλιτεχνικό.

Τους ζωγράφους που είπα παραπάνω, μερικοί, για να κατεβάσουν τάχα τήν άξία τους τους λένε φωτογράφους. Όχι, δεν είναι φωτογράφοι, ούτε οί πιστότεροι. Είναι σωστοί καλλιτέχνες, ζωγράφοι από το φυσικό, που μες παρουσιάζουν τον κόσμο με τὰ σχήματα και με τὰ χρώματα που βλέπουν αυτοί. Το έργο τους δεν είναι καμωμένο με καμμία μηχανή, και είναι έργο έντελώς προσωπικό. Γι' αυτό έχει τήν άξία μιας έλαιογραφίας ή άκουαρέλλας, που θά μπορούσε να ποδώση μαζί και τον ήχο, το λόγο, το κίνημα και τήν ψυχή. Ο παλιός δριτμός τω νατουραλιστών *en nature vue a travers d' un temperament* ούτε αυτός δε σημαίνει φωτογραφία. Κάθε άλλο! Η ίδιου συγκρασία δεν είναι φρκός. Είναι ή ίδια ή ψυχή του καλλιτέχνη, που τήν βάζει δάκαيره μέσα 'στο έργο του, κ' εκεί ακόμα που οί ήλίθοι δεν είναι ικανοί να ανακαλύψουν ούτε έχνος της!

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΧΟΡΤΟΦΑΓΟΙ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΣΕ ΜΙΑ ΠΡΑΞΗ

Πρόσωπα τής τραγωδίας:

Κίμων ο Κυπραίος διευθυντής του περιοδικού και τεχνολόγης.

Θωμάς Καμπανέλλας, άπεικός άεροφιλόσοφος.

Μουσοφίλτος.

[Η σκηνή στο γραφείο του περιοδικού των χορτοφάγων: ο Κίμων κάθεται μεγαλόπρεπα μπροστά σενα γραφείο γιομάτο διάφορα μπιχλιμπιδία: ο Θωμάς Καμπανέλλας σενα δίπλα τον τραπέζι γιομάτο λεξικά διαβάζει προσεχτικά Ιταλο-γαλλο-ισπανο-έλληνοικούς διαλόγους: ο Μουσοφίλτος κάθεται σε μια πολυθρόνα και ξύνει τὰ νύχια του].

KIMON. — Ηρθε τώρα και ο Δρακούλης στην έστία των φώτων να μες πουλήσει τή θεωρία τής χορτοφαγίας για καινούρια: εγώ κάνω στους συνδρομητάδες μου αυτή τήν κούρα τόσο καιρό, τώρα και φαίνεται πως είναι όλοι ένθουσιασμένοι.

KAMPANEELLAS. — Πρέπει όμως να δρίσουμε το καινούριο πρόγραμμα του περιοδικού. Πρώτα πρώτα εγώ νομίζω πως πρέπει να διώξεις όλους τους παλιούς συνεργάτες μας: έμεεις οί τρεις είμαστε άρκετοί να γιομίσουμε όχι ένα με δέκα περιοδικά.

KIMON. — Η ιδέα σου είναι θαμαστή με δε νομίζεις πως είναι κάπως άσκημο να βλέπουν μόνο πάντα τὰ ίδια μας τρία όνόματα;

KAMPANEELLAS. — (άφου σκεπτεϊ λιγάκι) Το βρήκα: θά γράψουμε με διάφορα ψευτονόματα κ' έτσι φαινομάστε πολλοί!

KIMON. — Λαμπρά. Τι τους ήθελα, άλήθεια, τόσα χρόνια στο περιοδικό μου όλους αυτούς τους Νιρβάνηδες, Πορφύρηδες, Ξενοπούλους και Καρκαβίτσιδες να μού κορόδωνται πως τάχα κάτι είναι! Του λές του μισανού, γράψε μου ένα μικρό άρθρο για τους Άγώνες, κι' αντίς μικρό σου φέρνει δέκα σελίδες: κόψ'το του λές, δεν κόβεται, σου άπαντάει: σαν το άρθρο ή το ποίημα να είναι άνθρωπος που αν τον κόψεις τον σκοτώνεις.

KAMPANEELLAS. — Τὰ δικά μου άρθρα, ποιήματα και μελέτες είναι έτσι καμωμένα που όπως κι' αν τὰ κόψεις δε χάνουν το νόημά τους.

ΜΟΥΣΟΦΙΛΗΤΟΣ. — Και τὰ δικά μου το ίδιο.

KIMON. — Σούρχεται ο Παπαντωνίου, σου φέρνει

ένα ποίημα γὰ τὸ Πέτροπαυλόσκη πὺ σὲ πιάνει τρο-
μάρα νὰ τὸ βλέπεις, μακρὺ σὰν τὴ σκάλα τοῦ Πα-
κώβ-κόφε του, τοῦ λέει, λίγο ἀπὸ τὴν ἀρχή, λίγο στὴ
μέση καὶ λίγο στὸ τέλος.—Δὲν κόβεται, σοῦ λέει.
Ἐπειτα δὲν καταλαβαίνω τί κουταμάρα εἶναι αὐτὴ
νὰ χεῖς συνεργάτες στὸ περιοδικό σου, νὰ βάνεις ἀφεν-
ταδες στὸ σπίτι σου· μπορεί αὔριο νὰ θέλω νὰ τὸ
γράψω μόνος μου ὅλο τὸ περιοδικό, δικαίωμά μου.
Μὰ ἀφοῦ εἴμαστε οἱ τρεῖς μας πὺ συμφωνᾶμε σὲ
ὅλα, τὸ ἴδιο εἶναι.

(ὁ Καμπανέλλας καὶ ὁ Μουσοφίλητος χαμογε-
λάνε ἡδέως· ὁ Κίμων καθεται καὶ κουδουνίζει· μπαί-
νει ἕνας ὑπερέτης πὺ φορᾷ Μακεδονίστικα).

KIMON.—Φέρε μοι ἕν ἐγγύμα φιλλύρας.

ΥΠΕΡΕΤΗΣ.—Ὅχι, κύριε, δὲν ἦρθε ὁ κύριος
Φιλλύρας.

KIMON.—Ἀνόητε, σοῦ εἶπα χίλιες φορές πὺς
τὸ τίλιο ἑλληνικὰ λέγεται φιλλύρα.

(ὁ ὑπερέτης βγαίνει καὶ σὲ λίγο φέρνει ἕνα φλι-
τσάνι τίλιο· ὁ Μουσοφίλητος τρώει πασατέμπο).

Ἐσὺ Καμπανέλλα, δὲν παίρνεις τίποτε;

KAMPANEΛΛΑΣ.—Τὸ ξέρεις, γαληνότητε,
πὺς ἐγὼ δὲν τρώω ποτέ μου.

KIMON.—Ἀλήθεια, τὸ λησμόνησα καὶ μάλι-
στα γιὰ τὸ σὲ πῆρα.

(ὁ Καμπανέλλας κουρντίζει ἕνα ἠλεκτρικὸν ἀνε-
μιστήρα καὶ τρώει ἀέρα).

KIMON.—Λοιπὸν ἐλάτε νὰ δρίσουμε καθένας
μας τί θὰ γράφει. Ἐγὼ θὰ γράφω ἄρθρα τεχνολο-
γικὰ πὺ μονάχα σεις τὸ ξέρετε πόσον εἶμαι δυνα-
τὸς σαυτό τὸ εἶδος. Τόσα χρόνια δὲν μπορούσα νὰ
καταλάβω ποῦ εἶτανε τὸ φόρτε μου. Λοιπὸν ἐγὼ θὰ
γράψω γιὰ εἰκόνες, γι' ἀγάλματα· σιγὰ σιγὰ θὰ
γράψω καὶ ἀρχαιολογικὰ, μὰ γιὰ τὴν ἄρα ἀφίσουμε
τὸν Ἀρβανιτόπουλο.

KAMPANEΛΛΑΣ.—Δὲν τὸν σβύνεις κι' αὐ-
τόνε; τί τὸν θέλεις;

KIMON.—(σβύνει καὶ κένον ἀπὸ τὸν κατάλογο)
Πᾶει κι' αὐτὸς δουλειά του.

(ὁ ὑπερέτης φέρνει τίλιο· ὁ Κίμων πίνει κι' ὁ
Καμπανέλλας παίρνει μιὰ μερίδα ἀέρα).

KAMPANEΛΛΑΣ.—Ἐγὼ θὰ γράψω στίχους,
βάζω μέσα μουκανιτὰ βωδιῶν, τραγοῦδια τραγῶν,
γκαρίσματα γαιδάρων, ὄνειρα μενεξελιά καὶ γκρι
πέρλ, πράσινα ἄλογα καὶ κόκκινους γαιδάρους.

Ἐπειτα μεταφράζω Ἰζόλδαν τὴν ὀραϊαν, κίβω
ὅ,τι δὲ μούρχεται εὐκολο νὰ μεταφράσω, μονάχα θὰ
προσπαθῶ νὰ τηρήσω τὸ χρωματισμὸ τῆς Γαλλι-
κῆς γλώσσας τοῦ Μεσαίωνα.

Μεταφράζω ὅλους τοὺς πετεινοὺς πὺ βρῖσκω
στὸ Ρέντη, ἀγριοὺς, ἡμεροὺς, ψόφιοὺς καὶ λυσασμέ-
νοὺς. Ἐπειτα παίρνω τὴν μετάφραση τῆς Ὀδύσειας
τοῦ Πολυλά, βγάζω ἀπὸ τὴ μέση μερικὸς χυδαῖ-
σμούς, μπερδέβω τοὺς στίχους κι' ἔτσι φαίνεται
κιόλας πὺς μεταφράζω τὸν Ὀμηρὸ ἀπὸ πρῶτο χέρι.
Παίρνω κἀνα κομάτι ἀπὸ τὴν Ἰλιάδα τοῦ Πάλλη
καὶ κἀνω τὸ ἴδιο καὶ ἀπὸ ἄλλες μετάφρασεις, Ἰτα-
λῶν, Ἀγγλῶν, Ἰσπανῶν· τὴν μάλιστα περιμένω
νὰ βγῆ καὶ ἡ μετάφραση τῆς Σακοῦνταλας τοῦ Θε-
στοῦκῆ νὰ τοῦ δείξω κι' ἀφτουνοῦ πὺς μεταφράζω
τὰ Σανσκριτικά.

KIMON.—Μὰ σὺ, παιδί μου, ξέρεις ὅλες τίς
γλώσσες τῆς γῆς.

KAMPANEΛΛΑΣ.—Θυμᾶσαι, γαληνότητε, τὸ
κομάτι τῆς Ὀδύσειας πὺ δημοσιεύθηκε στὸ πα-
νηγυρικό φύλλο τῶν ἀγῶνων πὺ εἶχες ἀπ' ὄξω ζω-
γραφίσει τοὺς δυὸ καλογέροὺς τυλιγμένους σὲνα ρασ-
σο; (ἀπαγγέλλει).

Ἐσκώθηκαν ὁ Ἀκρόναος κι' ὁ Ὀκύλαος κι' ὁ
Ἐλατρεὺς Ναντέος. Πρῶμοὺς καὶ Ἀρχιῶλος ἀκόμα
ὁ Ἐρετμεὺς ὁ Θῶων ὁ Ἀναδοσίνας, Ποντεὺς, Πρω-
ρεὺς, Ἀμφιῶλος.

(ὁ Κίμων λιγώνεται ἀπὸ τὴ συγκίνηση, ὁ Μου-
σοφίλητος τὸν φιλεῖ στὸ ζουρισμένο μουστάκι. Μπαί-
νει ὁ ὑπερέτης μὲ τὰ Μακεδονίστικα καὶ φέρνει
τίλιο).

KIMON.—Ἀλήθεια, εἶπες γιὰ γλώσσα· δὲ νο-
μίζεις πὺς πρέπει νὰ χουμε κι' ἐμεῖς ἕνα σύστημα;
Κάμε το σὲ παρακαλῶ.

KAMPANEΛΛΑΣ.—Καὶ μήπως δὲν ἔχουμε, δὲ
θυμᾶσαι πὺς τὸ γράψα στὸ Περιοδικό μας; Δὲν εἶπα
πὺς ὁ γραφτὸς λόγος πρέπει νὰ στηρίζεται στὴ
γλώσσα τῶν σαλονιῶν;

KIMON.—Μὰ μοῦ φαίνεται πὺς στὰ σαλόνια
μιλᾶνε γαλλικά.

KAMPANEΛΛΑΣ.—Τολμῶ νὰ σοῦ παρατηρή-
σω, γαληνότητε, πὺς ἔχεις λάθος, αὐτὸ πὺ λέω
ἐγὼ τὸ εἶπε καὶ ὁ Χατζηδάκης.

KIMON.—Ἐχεις δίκιο ἀφοῦ τὸ λέει αὐτὸς
πὺ εἶναι νύχτα μέρα στὰ σαλόνια· ἔτσι θάνα· χωρὶς
ἄλλο.

KAMPANEΛΛΑΣ.—Δὲν ἔγραψα πὺς ἡ ἑλλα-
δικὴ γλώσσα δὲν ἔχει αὐτὲς τίς λέξεις πὺ λείει
αὐτὸς ὁ ἰταλὸς στὸ περιοδικό τῆς Φλωρεντίας. Ποῖός
ἔλλην ἰταλομαθῆς ξέρει λ. χ. καταρώνω, καταράμι,
κατραμῶνω, καταράμωμα, καταραμῶμένος, καταραμό-
νερο, καταραμῶσκονο καὶ κἀτι ἄλλες;

KIMON.—Μὰ μοῦ φαίνεται πὺς κάποτε τίς
ἔχω ἀκούση σὲ κάποιο ταξίδι μου.

KAMPANEΛΛΑΣ.—Ἐγὼ δὲν τίς βρήκα γραμ-
μένες σὲ κανένα λεξικό κι' ἀφοῦ δὲν εἶναι στὸ λεξικό
θὰ πῆ πὺς δὲν εἶναι ἑλλαδικές.

KIMON.—Τί εἶναι αὐτὸ τὸ ἑλλαδικές;

KAMPANEΛΛΑΣ.—Εἶναι ἕνας καινούριος ὄρος
τοῦ ἀττικῶ Χριστογιανόπουλου, θὰ πῆ, Ἑλλάδα
πνεῦμα, ψυχὴ, ἀέρα. (Κουρντίζει τὸν ἀνεμιστήρα καὶ
τρώει ἀέρα· ὁ ὑπερέτης φέρνει τίλιο γιὰ τὸν Κίμων· ὁ
Μουσοφίλητος ἀποκοιμήθηκε καὶ ρουχαλίζει).

Δὲν ἔγραψα πὺς ὁ Σολωμὸς εἶτανε γιὰ δέσιμο
πὺς ἤθελε νὰ καὶ σῶνει ἡ δημοτικὴ γλώσσα νὰ
γίνει καὶ γραφτὸς λόγος;

KIMON.—Μὰ ἐγὼ μαζέβω παράδες γιὰ νὰ τοῦ
στήσω τὸ ἄγαλμα· πὺς θὰ γίνει;

ΜΟΥΣΟΦΙΛΗΤΟΣ.—(Ποῦ μόλις ξύπνησε). Τί
Σολωμὸς καὶ ἔξολωμὸς! Μαζέψε τὰ λεφτὰ καὶ φι-
λαξέ τα· μπορεί νὰ στήσουμε τὸ δικό μας ἄγαλμα
ἔτσι οἱ τρεῖς μας σὲνα σύμπλεγμα σὰν τὰ ταμπλῶ
τῆς ταραντέλλας.

KIMON.—Ἐτσι θὰ γίνει, μὰ νὰ μὴν ἀνακατέ-
θεστε ἄλλη φορὰ στὴ γλυπτικὴ· εἶπαμε πὺς εἶναι
τὸ φόρτε μου.

KAMPANEΛΛΑΣ.—Ἐπειτα, γαληνότητε, δὲ
χρειάζεται νὰ χεῖς καὶ τέλειο γλωσσικό σύστημα,
ἀρκεῖ νὰ βρίζεις κἀτ' ἀποκοπὴ τὸν Ψυχᾶρη κι' ἔχεις
δίκιο ὅ,τι πῆς.

KIMON.—Εἶσαι σοφὸς νέος· στὸ ἄγαλμά μας
θὰ σὲ βάλλω στὰ δεξιά μου.

(ὁ Καμπανέλλας στρίφει τοὺς λιγωμένους ὀφθαλ-
μούς πρὸς τὸν γλαυκὸν ἑλλαδικὸν οὐρανὸν καὶ σου-
φρώνει τὰ χεῖλη του κἀνοντας τὸ στόμα του σὰν
τῆς κόττας τὴν αὐγότροπα).

ΜΟΥΣΟΦΙΛΗΤΟΣ.—Κι' ἐγὼ εἶμαι σύμφωνος
στὸ γλωσσικό σύστημα ἂν καὶ μιὰ φορὰ εἶχα γίνει
Ψυχαριστῆς· ἔπειτα εἶδα πὺς τὸ σύστημά του σὲ
δένει καὶ δὲ μπορούσα νὰ γράψω τὰ ὄμορφα πὺ
γράψω· δὲν ξέρω, μὰ μοῦ φαίνότανε οἱ ἰδέες μου σαχλές

ἔτσι ντυμένες μὲ κείνη τὴν πρῶστυχη γλώσσα.

KAMPANEΛΛΑΣ.—Καὶ γιὰ κἀτι ἄλλο...

(ὁ Μουσοφίλητος θυμῶνει καὶ σηκώνεται νὰ πιᾶ-
σει τὸν Καμπανέλλα, μὰ ὁ Κίμων μένα νεῦμα τοὺς
χωρίζει).

ΜΟΥΣΟΦΙΛΗΤΟΣ.—(Καθεται θυμῶμένος) Ἐσὺ
μπορεῖς νὰ μὲ πειράξεις ἐμένα; Ἐσὺ πὺς ἔγραψες
πὺς ἐβρέθηκε καινούριο σύγγραμμα τοῦ Δάντε κι'
ἔκαμες νὰ μουραθοῦν ὅλοι οἱ φιλόλογοι τῆς Ἰαλίας
καὶ τῆς Εὐρώπης;

KAMPANEΛΛΑΣ.—Ἐγὼ ἐπιμένω πὺς δὲν
εἶναι ψέμματα· τὸ βιβλίο αὐτὸ εἶναι καὶ λέγεται
De oda e de Sonittu κι' ἂν οἱ ἰταλοὶ φιλόλογοι
δὲν τὸ ξέρουνε θὰ πῆ πὺς δὲ ξέρουνε τί τοὺς γί-
νεται.

(Μπαίνει ὁ ὑπερέτης καὶ φέρνει τίλιο, ὁ Καμπα-
νέλλας παίρνει ἀκόμα μιὰ μερίδα ἀέρα καὶ ἴσυχά-
ζουνε).

KIMON.—Πῆς μας ἐσὺ τώρα, Μουσοφίλητε, τί
θὰ γράφεις καὶ ποῖα θάνα ἡ δουλειά σου.

ΜΟΥΣΟΦΙΛΗΤΟΣ.—Ἐγὼ θὰ σοῦ κάμω πρῶτα
συντρομητάδες, ἔπειτα θὰ γράψω γιὰ μπάνια, γιὰ
φούρνους, γιὰ μπακαλικά, γιὰ χαρτοπωλεῖα. Θὰ γρά-
ψω καὶ στίχους.

KAMPANEΛΛΑΣ.—Μόνον αὐτὸ δὲ γίνεται·
ὅλα κι' ὅλα.

ΜΟΥΣΟΦΙΛΗΤΟΣ.—(μόνος) Ἐνοια σου, ἐγὼ
ἔχω ἕνα τρόπο νὰ φουρνίζω μὲς τὸ περιοδικό τοὺς
στίχους μου χωρὶς νὰ παίρνεις καθόλου εἶδηση.

Ἐπειτα θὰ γράψω γιὰ τὸ Μωρέας πὺς εἶναι
λίγο Ὀμηρὸς, λίγο Ἀίσχύλος καὶ λίγο Σοφοκλῆς,
ἕνα εἶδος δηλαδὴ σαλατας.

Ἐπειτα θὰ γράψω πὺς κατέβηκα στὸ Φάληρο
μὲ τίς τελευταῖες ἐκπνοῆς τῆς ἀνοίξεως καὶ βρήκα
τὸ Σοφοκλῆ, τὸν Πίνδαρο, τὸν Ὀράτιο, τὸ Σωκρα-
τη καὶ τὴν Κασσανδρα πὺς τρώγανε στοῦ Τσελεμεντέ
καὶ καθίσα μαζί τους παρῆα.

Θὰ γράψω πὺς ὡς εἶμουν ἑρωτευμένος πότε μὲ
τὴ γαλήνη πότε μὲ τὴν τρικυμία τοῦ Σαρωνικοῦ
ὑπῆρξα πάντοτε θαυμαστῆς τοῦ Φαλήρου ὅπως ὁ
Σοφοκλῆς, ὁ Πίνδαρος καὶ ὁ Ὀράτιος καὶ ἡ λύρα
μου ἀναδίδει ἤχους γιομακτοὺς ἀπὸ ἕνα περίλυπο
παράπονο.

(Μόνος) καὶ θὰ βρῖσκω τὴν εὐκαιρία νὰ χῶσω
τοὺς στίχους μου...

Πὺς πέρασα ὀλόκληρη νύχτα στὴν ἀκρογιαλιά
ὅπως ὁ νῆος τῆς Θέτιδος, πὺς ἐνοῦσα μέσα μου τὸν
θεὸν ὅπως ὁ Σωκράτης καὶ ἡ Κασσανδρα.

Θὰ πῶ πὺς εἶδα τὸ Φάληρο ἀπ' ὅλα τὰ ὑψώματα
τῆς Ἀττικῆς· ἀπὸ τὸν Λυκαβητὸν, ἀπὸ τὴν Ἀκρό-
πολη καὶ... ἀπὸ τὴν βεράντα τοῦ Ἀκταίου!

Πὺς τὸ θρούισμα τῶν μεταξωτῶν ἀμφορέων
ἀντήχει εἰς τὸν ἐγκέφαλό μου ὅπως εἰς τὸν ἐγκέφα-
λον τοῦ Βερλαίν. Πὺς μάνταμωσε ἡ Κυμαία κόρη
καὶ ὑψώνοντας τὰ βλέμματῆ τῆς ταραγμένη ἀπὸ τὸν
θεὸ πὺς τὴν συνόδευε μὸς εἶπε:

«Μεγάλα πράγματα ζήτας, καὶ ὅμως μὴ φοβῆ-
σαι. Γρήγορα θὰ ἴδεις τὰ χλοερὰ ἡλύσια πὺς τόσον
ποθεῖς...»

(Μπαίνει ὁ ὑπερέτης καὶ φέρνει διαφόρους φακέ-
λους· ὁ Κίμων τοὺς παίρνει καὶ τοὺς ἀνοίγει).

KIMON.—Αὐτὸς εἶναι ὁ Παλαμάς... στέρνει
στίχους... κοίταξε, σὺ Καμπανέλλα, τί πρᾶμα εἶναι.

KAMPANEΛΛΑΣ.—(ἀφοῦ τοὺς διαβάσει) Τί-
ποτε, ἀηδίες· γιὰ τὸνε ἔγραψα στὸν «Ἀκρίτα» πὺς
ἀπέτυχε στὴν κριτικὴ του, τώρα λέω πὺς ἀπέτυχε
καὶ στὴν ποίηση (τὰ σχίζει καὶ τὰ πετάει στὸ κα-
λάθι).

KIMΩΝ.—Αυτός είναι ο Νιρβάνας, Κύριε ἐλέησον (μετράει) μιά, δύο, πέντε, δέκα· δεκατέσσαρες σελίδες! ἀπορριπτέος, πολύ μεγάλο.

Αυτός είναι ο Καρκαδίτσας, αυτός ο Ξενόπουλος, ο Πορφύρας ο Α. ο Β.

(“Ολοι μαζί φωνάζουνε σάν δαιμονισμένοι)Κάψ’τα σκίς’τα! σπάζ’τα (ώστόσο σπάνε τ’τριανταδύο ζ-δεικ φλιντσάνια του τίλιου. Από μακριά ακούεται μιά ραγισμένη καμπάνα που σημαίνει τόν θρόνο της ελλαδικής αναγέννησης. Ο υπερέτης φέρνει ένα μαξιλάρι, τὸ βάζει στὰ πόδια του Κίμωνα και γονατίζει, γονατίζουν και οι άλλοι δυό κοντά του).

(Πορφυρας 30-9-06) ο υποβολέας

Γ. Σ. ΖΟΥΦΡΕΣ

ΘΕΑΤΙΚΑ

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ

Είναι αρκετά γνωστές οι ιδέες του «Νουμά» για τὰ θεατρικὰ ζητήματα που νὰ μὴν ὑπάρχει πιά ἀνάγκη νὰ ξαναγυρίσουμε στὰ ἴδια πράγματα και νὰ ξαναποῦμε τὰ ἴδια λόγια. Σὲ ὅσα πέρου ἔγραφα, ξεταζοντας τὸ πρόγραμμα τοῦ Βασιλικου, δὲν ἔχω νὰ προστίσω σχεδὸν τίποτα. Εἶν’ ἀλήθεια πὼς ἔγινε κάποια ἀλλαγὴ και πὼς ὁ κ. Βλάχος μπῆκε στὴ θέση τοῦ κ. Οἰκονόμου. Μὰ ἴσα ἴσα ἐπειδὴ ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ μὲς κῆθει καθε ἰλιδα που εἶχαμε γιὰ μιά θεατρικὴ ἀναγέννηση θαρροῦμε, ματαιο και νὰ συζητήσουμε καν. Ἄν τὸ περασμένο χρόνο μιλήσαμε κάπως πλατύτερα, τὸ καναμε γιὰτι κι ὁ κ. Οἰκονόμου και τὸ δραματολογιὸ του ἀξίζανε κάποια συζήτηση, μὰ εἴτο τί νὰ πρωτοποιε κανεῖς και τί νὰ πρωτοσχολιασει. Δὲν ἔχουμε καμιά διάθεση νὰ ξετάσουμε τὰ ἔργα που θὰ παιχτοῦνε. Ἀνῆκουνε ὅλα στὴν τάξη τῆς φάρσας, ἡ εἶναι ἐλαφρὲς κωμωδίτσες και κομψὰ δραματάκια τῆς φρανσεζικῆς σχολῆς ἀπὸ κείνα που βάζουν τὴν εὐκολὴ φιλοσοφία και τὴν εὐκολὴ τέχνη στὴ σκηνὴ και συναρπάζουν τὸν κ. Βλάχο. Λυπούμαστε που τὸ λέμε ἔτσι, μὰς φαίνεται ὅμως τόσο καθαρὸ και ξάστερο που δὲν μπορούμε νὰ τὸ κρύψουμε. Ο κ. διευθυντὴς δὲν ἔχει τὴν ἔννοια τοῦ ἀληθινοῦ, τοῦ πραγματικου θεάτρου. Εἶναι ἰδέα μας μόνο και τίποτα περσότερο. Μπορεῖ και νὰ γελιοῦμαστε πάλι.

Ὁ Γκαίτε μὲ τὸ «Φουστ» ὁ Σαίξπηρ μὲ τὸ «Χειμωνιάτικο παραμῦθι» ὁ Γλιλπάρτσερ, ὁ Hauptmann μὲ τὰ ἔργα τους που ἐσκόρπισαν λίγη ζωὴ στὸ Βασιλικὸ, οἰσστηκαν μὲ μιά μονοκοντυλιὰ τοῦ κ. Βλάχου, μόνο και μόνο γιὰτι εἴτανε μεταφρασμένα στὴ γλώσσα τῆς ζωῆς και τῆς ἀληθείας κ’ ἔσως ἴσως γιὰτι ἡ ψυχὴ τους εἴτανε δημοτικὴ. Καὶ στὴ θέση αὐτῶν μπῆκαν ἡ «Ὀδὸς τοῦ Μαρτυρίου» κι ἄλλες συμπάθειες τοῦ κ. διευθυντῆ. Παρατηρήστε ὅμως κατὶ πολὺ περιεργὸ· ὁ κ. Βλάχος καταφέρνει νὰ ψάχνει και νὰ βρίσκει ἔργα που μόνο στὴν καθαρεύουσα μπορεῖ νὰ τὰ φανταστεῖς γραμμένα. Πλήθος τέτοια μὲ παλιὲς ιδέες, παλιὰ τέχνη, παλιὰ γούστα βρίσκονται φέτος στὸ πρόγραμμα, ὅλα μὲ ψυχὴ ὑπερκαθρεύουσα.

Αὐτὸ μὲ λίγα λόγια εἶναι τὸ φετεινὸ δραματολογιὸ. Δὲν ἀξίζει κανεῖς νὰ ξετάση ἕνα ἕνα ἔργα και ποιητές. Ἄν ἐξαίρεσουμε δυὸ τρεῖς κλασικοὺς πιά, οἱ ἄλλοι εἶναι ἀπὸ κείνους που λέγονται στὴν πατρίδα τους συγγραφεῖς τῆς πολυτελείας. Τὸ θέατρο, τὸ πραγματικὸ ὅμως κι ὄχι τοῦ κ. Βλάχου,

δὲν ἔχει νὰ χάσει τίποτα κι ἂ λείψουνε. Στους τόπους ὅπου ἀνθίζει ἡ φιλολογία τέτοιοι συγγραφεῖς φυτρῶνουν κοντὰ στους ἄλλους τους διαλεχτοὺς χωρὶς κανένα λόγο. Εἶναι κι αὐτὴ μιά πολυτέλεια τοῦ θεάτρου, πολλές φορές ἐπικίντυνα. Ναὶ μὰ μιά ἔθνικὴ σκηνὴ ἔχει ἄλλες ὑποχρεώσεις κι ἄλλα πράματα νὰ παρουσιάσει σ’ ἕνα κοινὸ ἄπλαστο ἀκόμα που μόλις ἀρχίζει ν’ ἀνοίγει τὴν ψυχὴ του γιὰ νὰ δεχτεῖ τὴν τέχνη. Πολλὰ ὅμως εἶπα που δὲν ἀξίζουμε τὸν κόπο.

Α. ΣΙΓΑΝΟΣ

Ο «ΝΟΥΜΑΣ», ΚΑΙ Ο κ. ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ κ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

(Ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη» τῆς περασμένης Κυριακῆς, σελ. 1. στήλ. 2).

Κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἠθογραφίας τῆς «Κυβέλης» ὑπὸ τοῦ κ. Σταθοπούλου, ὁ κ. Ταγκόπουλος ἔγραψε ἄρθρον εἰς τὸ «Ἄστυ» καταδικάζων τὸν κ. Σταθοπούλον διὰ τὴν ἑνάμιξίν του εἰς αὐτὸ τὸ ζήτημα. Κατόπιν ὅμως ἀναγνώρισας, ὅτι παρεσύρθη, ἔγραψε τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν τὴν ὁποῖαν εὐχαριστῶς δημοσιεύομεν.

ΑΘΗΝΑ, 30 9/906

Φίλε κ. Διευθυντή,

Στὸ σημερινὸ του χρονογράφημα ὁ φίλος μου Τιμ. Σταθ. παραπονιέται— μὲ περισσὴ εὐγένεια, τ’ ὀμολογῶ, ὕστερα μάλιστα ἀπὸ τὴν κῆπως ἄγρια ἐπίθεση μου— πὼς τὸν ἀδίκησα σχολιάζοντας σὲ κάποιο ἄρθρο μου τὸ Ἀνάγνωσμά του γιὰ τὴν Κυβέλη και τὸ Θεωριδῆ. Τὰ παράπονα τοῦ φίλου μου τὰ βρίσκω δικαιοτάτα και τοῦ χρωστῶ μιά ἐξήγηση, που τοῦ τὴ δίνω μὲ μεγάλη μου εὐχαρίστηση.

Ὅταν εἶδα νὰ κάνει ἀνάγνωσμα τὸν κοινὸ μας φίλο, τὸ Θεωριδῆ, ἀγανάχτησα μὲ τὴν ἀναγνωσματοποίησιν ἑνὸς ἀγαπητοῦ μου φίλου και μὲ τὸ κατακλύσιμα ἑνὸς ἄλλου φίλου μου και τόσο δυνατοῦ και πρωτότυπου χρονογράφου στὴν τάξιν τῶν ἀναγνωσματογράφων. «Πάει, εἶπα, χάνουμε τὸ Σταθόπουλο κι ἀπὸ φίλο κι ἀπὸ καλοσυνεϊδητο δημοσιογράφου. Καὶ λυπήθηκα κατάκαρδα.

Εὐτυχῶς ὁ Σταθ. μὰς βεβαίωσε, και δὲν ἔχουμε κανένα λόγο νὰ μὴν τὸν πιστέψουμε, ὅτι γράφοντας αὐτὸς γιὰ τὸ Θεωριδῆ τὸν ἔσωσε ἀπὸ τὰ νύχια πέντε τουλάχιστο ἀναγνωσματογράφων, ἐθυσίασε δηλ. τὸν ἑαυτὸ του γιὰ νὰ σώσει τὸ φίλο του. Τέτια αὐτοθυσία εἶναι σ’ ἀλήθεια ἄξια σεβασμοῦ. Κι ὅταν σ’ αὐτὴ τὴν αὐτοθυσία προστίσει κανεῖς και τὴ μοναδικὴ ἐπιτυχία τοῦ ἀναγνώσματος (πού, ὅπως γράφεται, δὲν εἶναι πιά ἀνάγνωσμα ἀλλὰ βαθιὰ ψυχολογικὴ μελέτη πρώτης σειρᾶς, χτισμένη πάνου στὴν ἀλήθεια), παῖει πιά νὰ κατακρίνει τὸ Σταθόπουλο και πηγαίνει και τοῦ σφίγγει μὲ ἀγάπη και μ’ ἐνθουσιασμὸ τὸ χέρι.

Σ’ αὐτὴ τὴν εὐχαριστῆ θέσιν βρίσκουμαι κι ἐγὼ σήμερα. Καὶ σὰς παρακαλῶ νὰ μοῦ δώσετε γιὰ γωνιά στὴν ἀγαπημένη «Ἀκρόπολη» γιὰ νὰ φωνάξω ἀπ’ αὐτὴ στὸ Σταθόπουλο πὼς τὸν ἀδίκησα.

Πρόθυμος φίλος

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ

Γεννήθηκε και μεγάλωσε στὸ κλεισμένο ἐκεῖνο σπίτι μὲ τὴ σιδερόπορτα στὴν μπασιά τοῦ κήπου, που ἐδῶ και τόσα χρόνια δὲν τὸ φώτισε καμιά ἀχτίδα τοῦ ἡλίου τοῦ κόσμου τοῦ ἄλλου.

Τὸ τελευταῖο φῶς τοῦ σπιτιοῦ εἴτανε τὸ φῶς τῆς μεγάλης κείνης λαμπάδας που ἐφώτισε ἕνα βράδι τοῦ Δεκέβρη ἕνα κάταστρο και σωμαμένο κερχλι γέρου ξαπλωμένου στὸ σάβανό του.

Αὐτὸς εἶχε πῶ πολλὰ ἀκόμα χρόνια νῆρθη· δώδεκα ἢ δεκαπέντε. Ἐγύριζε γιὰ νὰ σκοτώσῃ τὸν καιρὸ του και νὰ λησμονῆσῃ τί εἴταν.

Ὡ! Καὶ νὰ μὴ ξαναγυρίσει σ’ αὐτὸ τὸ ρημάδι.

Τὸνοιωσε ὅταν ἐγύρισε τὸ μεγάλο κλειδὶ στὴν κλειδαρότρουπα και ἡ σιδερόπορτα ἡ μεγάλη ἐστὶναζε ἀπάνω στους ἀρμούς της.

Στ’ αὐτίκ τοῦ ξενητεμένου χτύπησε σάν ἕνα: «Δόξα Σοι ὁ Θεὸς» κ’ ὕστερα ἀπὸ μιά στιγμὴ παλίσά νὰ τοῦ εἶπαν «Ὅλα μου ἐσκουριάσαν κι’ ἀῤριο που θὰ τελειώσης και Σὺ θὰ σωριασθῶ χάμου σκόνη πιά ἀνώφελου μεταλλου».

Στους διαδρόμους ἀναγκάστηκε νὰ πηγαίνει μὲ σηκωμένο τὸ μπαστῶνι. Ἐνας ἐλόκληρος κόσμος ἀπλώνονταν μπροστὰ του, μιά κοινωνία ἀραχνῶν, που ὕφαιναν ἀργὰ ἀργὰ μὲ ὑπομονὴν ἀνάμεσα στους τοίχους και τους θόλους τοῦ ὑψηλωτοῦ, ἐκεῖ που ὑψώνονταν ἄλλοτε τὸ παράστημα ψηλοῦ προγόνου τῆς γενεᾶς αὐτῆς.

Καὶ ἦσαν ὅλα τὰ ἴδια, δεμένα ὅλα μὲ τοὺς ἀργαλειούς τῶν ἀραχνῶν τοὺς λεπτοὺς, τοὺς πολυτροπούς, σάν κάποια μοῖρα νὰ τὰ εἴδειν ὅλα στὸν ἴδιο πέπλο μιᾶς λησμονημένης ζωῆς παραλυμένης ἀγγαλιὰ μ’ ἀγγαλιὰ μ’ ἕνα ὑπὸ ἢ ἕνα θάνατο. Ἐνα στρώμα ἀκόμα σκόνης τὰ ἐτίκαπαζε σὰ νὰ τὰ προστατεύει ἀπὸ τὸ ξεθώριασμα τοῦ καιροῦ.

Κι’ ἐκεῖνος που ξαναγύρισε τὰ βρήκε παλιωμένα μὲ κάποια κίτρινα ὅλα. Σκιερούς τοὺς τοίχους και σκιερότερος ἀκόμα τὶς στοῖες τοῦ διαδρόμου, στοῖες σπιτιοῦ παλιῦ φράγκικου ρυθμοῦ, τὶς στοῖες τῶν ὑπογείων τῶν αἰώνια σκοτεινῶν.

Ἐνα πραγματικὸ παρελθὸν ἐδῶ μέσα θρονιασμένο σ’ ὅλα τὰ ἐπιπλά και τὰ μέταλλα που ἐχρησίμευαν γιὰ θώρακες στους παλιούς και σπαθιά και οἰκόσημα ἀκριβὰ στους ἄλλους και γιὰ λάμπες ἐπειτα παρασῆμων στὰ στήθη τῶν τελευταίων.

Κι’ ἀνέθηκε στὴν ἀχανῆ σκλα, στὸ μεγάλο δωμάτιο μὲ τὴ θεόρατη θερμάστρα και τὴν πανώρια κρεμαστὴ λάμπα και τὸ παλιὸ μεγάλο ρολοῖ τοῦ τοίχου που ἔφεραν ἀπὸ τὴ Βενετιὰ τότε που ὁ πρόπαππος εἴταν ἀκόμα παιδί. Ἐνα ρολοῖ που ἐμέτρησε ζωὴς ἐλόκληρες ἐδῶ μέσα και σταματήσε τὶς ἡμέρες που γεννήθηκε αὐτὸς καθὼς τοῦπαν, κι’ ἐμενε ἀνώφελο και ξεκούρντιστο γιὰ πάντα, σὰ νὰ μὴν εἴταν ἄλλος ἀπόγονος γιὰ νὰ ξαναναστήσῃ τὸ σπίτι ἀπὸ τὸ λήθαργό του μὲ τὴ σειρὰ τῆς ζωῆς που θὰ τοῦ ἔφηνε κληρονομιά, ὅπως του ἄφηναν οἱ ἄλλοι, σὰ νὰ μὴν εἴταν ὅπως οἱ ἄλλοι μὲ τὴν ἀξίωση νὰ μετρηθῇ κι’ αὐτονοῦ ἡ ζωὴ ἀπὸ τὸ ἴδιο ρολοῖ. Καὶ τὸ παράπονο αὐτὸ τὸ τελευταῖο μὲ μιά φοιχτὴ σκέψη τὸν ἐκκυαν νὰ βλέπῃ στὴ θέσιν τοῦ ρολοιοῦ, τὸ λείψανό τῆς καλῆς του μοῖρας μὲ τὴ ζωὴ βαθιὰ κοιμισμένη στὰ παγωμένα σπλάχνα. Γύρω του ἀκόμα οἱ ἀρχαῖες ἀκούραστα και ἀλύπητα ἐπλεγαν μὲ τὰ μεγάλα τους δάχτυλα, σὰ νὰ τοῦ ὕφαιναν τὸ σάβανό του.

Κι’ ἐφοβήθηκε ἂν ὑπῆρχε και ἀνατρίχιασε στὴν

ἰδία ὅτι μπορεῖ νὰ εἶναι πεθαμένος καὶ ἔπιασε τὰ μέλη του μὲ τὰ χέρια καὶ ἐνοιώσε κάποιον χαρὰ ἕνα πείστηκε ὅτι δὲν εἶταν νεκρός.

Κι' ἐστάθηκε μπροστὰ στὴ σειρά τῶν εἰκόνων, τῶν παλιῶν ἐλαιογραφιῶν τῶν θαμμένων σὲ βαριεὲς κορνίζες καὶ μὲ τὸ μαντῆλι ἐκαθάρισε ὅλων τὰ πρόσωπα ἀπὸ τὴ σκόνη καὶ παραμέρισε τὰ βαρεῖα παραπετάσματα ὅσο νὰ μπῆ μιὰ δέση φωτός.

Κι' ἐφάνησαν ὅλα στὸ λουτρό τοῦ ξεκαθαρισμένου φωτός, σ' ἕνα λουτρό χλιαρὸ πού ἐτόνωνε τὴν ζεθουασμένη τους ὑπαρξή. Καὶ εἶδε. Καὶ ἐνόμισε πὼς ἀπάνω του ἐνώθησαν ὅλα τὰ βλέμματα τῶν ὑπερηφάνων μορφῶν μὲ τὴν ἐλαφρὰ ἀγγυλωτὴς μύτες καὶ τὰ μακρὰ πρόσωπα καὶ τοὺς μεγάλους κορμούς τοὺς στολισμένους στὴν ἀρχὴ μὲ τοὺς μεγάλους μαντύες καὶ τὰ ναυτιλωτὰ περιλαίμια, μὲ τὰ ἀσημένια κουμπιά τῶν γελίκων παρακάτου, μὲ τὴν φουστάνες, καὶ στὸ τέλος μὲ τὴν μαύρες ρεδιγκότες τοῦ παπούλη καὶ τοῦ πατέρα.

Κι' ἔφερε ἀπάνω του τὸν ἀπόβαρο τῆς ζωῆς ὅλων αὐτῶν καὶ τὸ αἷμα τῆς ζωῆς αὐτῆς τὸν ἔκαμε νὰ κοιταχτῆ στὸν ἀπέναντι μεγάλο καθρέφτη.

Ῥώτησε τὸν ἑαυτὸ του τί εἶναι καὶ γέλασε κάτου ἀπὸ τὴν ἰδία τὴ μορφή του. Φαντάστηκε ὅλη τὴ φωτεινὴ ὑπαρξή τῶν ψυχῶν πού ἐβύστησαν καὶ τῶν ὁποίων τὴ σφραγίδα ἔφερε στὴν ὑπαρξή του, μιὰ ὑπαρξή σκοτεινὴ, πού τὸ πολὺ φάνταζε σὰ σκιά μονάχα δίπλα στὶς ἄλλες.

Φαντάστηκε ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν εἶταν παρὰ ἡ περιπλάνηση τοῦ θανάτου στὴ ζωὴ.

Καὶ χαμήλωσε τὴ βράχη του μὴν τὸν ἀγγίζουσε τὰ δάχτυλα τοῦ θανάτου, πού ἔβλεπε γύρω τὰ σημάδια τοῦ ὡσάν σκιῆς του, κερφωμένες στὸν τοῖχο καὶ ἔχουσε τὰ χέρια στὶς τσέπες κι' ἔπεσε στὴ μεγάλη καρέκλα τοῦ γραφείου μὲ τὰ κίτρινα μεγὰ βιβλία καὶ τὰ ἐξεφύλλισε ὅλα.

Μιὰ ἀλυσίδα ὀνομάτων δεμένη στοὺς κρίκους πέντε αἰῶνων.

Καὶ σταμάτησε στὸ δικό του ὄνομα. Καὶ ἔπεσε ἡ πίπα ἀπὸ τὸ στόμα του καὶ τὸ κάτω χεῖλι του κρεμαστικὴ καὶ οἱ παλάμες του μὲ ἀνοιχτὰ τὰ δάχτυλα ἐνώθησαν σφιχτὰ γύρω εἰς τὰ μελήγκια του ὡς πού ἐπόνεσε.

— Εἶμαι ὁ τελευταῖος....

Ἐπέρασαν ἔτσι στιγμὲς ἀκρετές. Ἐνα ἀεράκι ἔπειτα δυνατούτσικο ἐσπρωξε τὸ παράθυρο τὸ μισάνοιχτο καὶ περιχύνοντάς τον τὸν ἔκαμε ν' ἀνατριχίσει κάπως εὐχάριστα. Ἐβριζε τὴν προσοχή του στὰ ὄζω καὶ εἶδε τοὺς ἀνθρώπους νὰ περνοῦν κάτω στὸ δρόμο μ' εὐχάριστη καὶ ζωντανὴ ὄψη καὶ ἄκουσε τὴν τραγουδιστὴ φωνὴ τοῦ πλανόδιου μανθῆ πού διαλαλοῦσε ὀρεχτικά ὀροῦτα καὶ παρακάτου στὸ χωράφι εἶδε δύο κοπέλες νὰ κυνηγοῦνται καὶ νὰ παίζουν καὶ νὰ φωνάζουν δυνατὰ μὲ γέλια σὰ νὰ τοῦ θύμιζαν ὅλα τὴ ζωὴ πού ξεχνῶσε. Ἀνοιγόκλεισε τὰ μάτια του καὶ μὲ μεγὰ βήματα ἔφυγε κλείνοντας μὲ κράτο τὴν πόρτα σὰν κάτι νὰ τὸν κυνηγοῦσε, καὶ νὰ ἤθελε νὰ τ' ἀφίση πίσω του κλεισμένο.

Ὅταν κατέθηκε κάτω στὸ δρόμο—βράδυ πιά— ἀνοιξε τὸ στόμα του κι' ἀνάπνευσε στὰ γερά λέγοντας μέσα του... Φαντασιοπληξίης...

Τὴν ἄλλη μέρα ἦρθε ὁ κύριος Νομάρχης—μαζὺ εἶχαν πάρε τὸ δίπλωμα τῆς νομικῆς—νὰ τὸν δῆ μὲ τὴν γυναῖκά του.

Τοὺς ἐδέχθηκε μὲ χαρὰ, τοὺς γινώριζε καὶ τοὺς δύο ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ. Ὁ νομάρχης ἐκάθισε νὰ πιῇ τὸν καφέ του κάτω στὸν κῆπο.

Ἡ γυναῖκα του θέλησε νὰ δῆ τὴ μεγάλη σάλα πού εἶχε νὰ δῆ ἀπὸ κορίτσι καὶ ὁ κύριος τοῦ σπιτιοῦ τὴν ὠδήγησε.

Σ' ἕνα στενὸ πέρασμα ἀνάμεσα ἀπὸ παλιὰ ἐπιπλα σκύβοντας ἐκείνη ἔφερε τὸ γυμνὸ της στραγγυλὸ λαιμὸ κάτω ἀπὸ τὰ μάτια του.

Τὴν θυμήθηκε ὀλοκληρωτικά. Εἶταν ἡ ἰδία, τὸ γλυκὸ κορίτσι πού τὸν τρέλλανε πρὸ πολλῶν χρόνων, πού φιλοῦσε ἀρπαχτὰ τοὺς ἴδιους διαδρόμους, ἡ προωρισμένη γι' αὐτόν. Τῆς χάιδεψε τὸ λαιμὸ ἀπαλά καὶ κείνη γύρισε τὰ διαβολικά της μάτια ἀπάνω του χαμογελώντας. Τὸν ἔφερε ἄνου κάτω.

— Θυμάσαι;

Ἐκεῖνος ἐκρατήθηκε. Αὐτὴ ξαναρώτησε:

— Δὲν ἐπαντρεύθηκες;

— Δὲν εἶναι εὐκολὸ πρᾶγμα, τῆς εἶπε.

— Ναί. Πάντα εἶναι σ' ἕρπασαν ὀρισμένοι τύποι γυναικῶν.

— Τί θέλεις νὰ πῆς μ' αὐτό;... ρώτησε κάπως πειραγμένος, ἀλλὰ καὶ μὲ κάποιαν ἐλπίδα.

Ἐκείνη ἔκαμε πὼς δὲν ἄκουσε καὶ ὅλο προχωροῦσε. Ἦξερε τὸ σπῆτι καλά. Μπήκε στὴ σάλα καὶ στάθηκε μπροστὰ στὶς εἰκόνες μὲ τὰ ὑπερήφανα πρόσωπα.

Ἐκεῖνος εἶδε τὴν πεσμένη χάμου πίπα του, τὰ ξεφυλλισμένα χαρτιά καὶ ξαναθυμήθηκε ὅλη τὴν πίκρα τοῦ χθεσινοῦ του λογισμοῦ.

— Εἶμαι ὁ τελευταῖος.

Κι' ἐκοίταξε τὴ γυναῖκα πού εἶχε μπροστὰ του χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ. Τοῦ φάνηκε γυναῖκα προωρισμένη νὰ γίνῃ μεγάλη μητέρα μιᾶς γενιάς νέας δυνατῆς. Τὰ μάγουλά της εἶταν ξαναμμένα καὶ γιομάτα, τὰ χεῖλη της γλυκὰ καὶ σὰ βουτηγμένα στὸ αἷμα, δαγκωμένα σὰν ἀπὸ πείσμα καὶ εἰρωνεία μαζὺ στὴν ἄκρη ἀπὸ δύο ἄσπρα δόντια. Ἡ πόλκα της, μιὰ λεπτὴ καλοκαιρινὴ πόλκα, τόσο λεπτὴ πού φαίνονταν τὰ χέρια της ὡς τοὺς ὄμους ψηλά καὶ ὁ λαιμὸς της ὡς κάτω στὸ λακκάκι τοῦ στήθους, καὶ πίσω ἡ πλάτη, εἶταν κολλημένη σχεδὸν στὸν κορμὸ της κι' ἔδειχνε τοὺς στραγγυλοὺς ὄμους της καὶ τὸ γινομένο καὶ πλοῦσιο στήθος της. Οἱ λαγόνες της εἶταν γεμάτες.

Μιὰ δὴψα γυναικῆς τὸν ἐκυρίεψε.

Τὴν ἔπιασε ἀπὸ τοὺς καρπούς καὶ τὴν ἐτράβηξε κοντὰ του. Ἐκείνη τὸ πῆρε γι' ἀστεῖο καὶ σχεδὸν δὲν ἀντιστάθηκε. Τὴν πῆρε ἀπὸ τὴ μέση ἔπειτα καὶ κάθισε μαζὺ της ὀρηκτικά στὴν πλατὶα καρέκλα. Τὴν κρατοῦσε καθισμένη στὰ γόνατά του. Ὅλο τὸ σῶμά της ἄγγιζε ἀπάνω του. Αὐτὴ προσπαθοῦσε νὰ ξεφύγῃ.

— Εἶσαι τρελλὸς ἂν νομίζεις.... τοῦ εἶπε...

Ἐκεῖνος τὴν ἔσφιξε δυνατὰ, ὡς πού πιάσθηκε καὶ κείνης ἡ ἀναπνοή. Εἶταν παραλυμένη πιά ἀναμμένη. Ἐκοίταξε αὐτὸς ἀκόμα μιὰ φορὰ τὸ γύρω του κόσμο. Εἶδε σ' ὅλων τὰ μάτια μιὰ ἐνθάρρηση.

— Ἐρχομαι ἄλλοτε.... τοῦ εἶπε ἡ γυναῖκα μὲ ἀλλαγμένη συρτὴ φωνή.

Ἐκεῖνος ἐψιθύρισε σφιγγοντάς τὴν, σὰν νὰ μιλοῦσε σ' ἄλλους κι' ὄχι σ' αὐτήν.

— Ὅχι... ὄχι... Δὲ θὰ εἶμαι ὁ τελευταῖος ἐγώ.

Ἀπὸ τὸ διάδρομο κάτω ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ νομάρχου. Ρωτοῦσε ἀπὸ πού μπορούσε ν' ἀνέβῃ κανεῖς.

Ὅταν ἀνέβηκε τίς σκάλες, τοὺς εὗρε καὶ τοὺς δύο νὰ ξεφυλλίζουν τὸ μεγὰ βιβλίον τῶν γενωμένων παιδιῶν τοῦ σπιτιοῦ.

Ἐπὶ ἔφυγαν καὶ ἀπὸ τὸ παράθυρο πού

βγήκε νὰ κοιτάξῃ τὴ γυναῖκα πού ἔχασε καὶ πού ἔπαιρνε μαζὺ της καθὲ ἐλπίδα πού εἶταν δυνατό νὰ φυτρώσῃ στὴν ψυχὴ του, εἶδε τὴ γειτόνισσα τῆς ἀπέναντι χαμοκίελας νὰ κυνηγᾷ ἀνασκουμπωμένη ἀπὸ τὴν πλύση τὸ μικρὸ της γιὸ καὶ νὰ τοῦ λέγῃ γιὰ φοβέρα γιὰ κάποιον ζημιὰ πού τῆς ἔκαμε, δείχνοντας τὸ σπῆτι του,

— Ἐκεῖ μέσα θὰ σὲ κλείσω, τραμπούκο.

Ἐπειτα ἄκουσε ἕναν ἀπὸ τοὺς νέους πού προσπερνοῦσαν ὄζω ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ νὰ λέγῃ στὸν ἄλλο:

— Ἀμὰ τὸ πάρος ἀπόφαση νὰ γίνῃς Ἀμλίτος πάρε εἰσιτήριο διαρκῆς γιὰ δῶ μέσα.... Κι' ἔδειξε μὲ τὸ μπαστούνι του τὴ μεγάλη σιδερόπορτα.

Ὅταν ἐκλείσε τὸ παράθυρο κι' ἔμεινε μόνος πάλι χωρὶς νὰ βλέπῃ τίποτα τοῦ κόσμου, ὁ φόβος τοῦ θανάτου ξαναἔρθε στὴν ψυχὴ του.— «θέλω νὰ ζήσω καὶ πεθαίνω καὶ θὰ πεθάνουν μαζὺ μου ὅλοι ὅσοι ζοῦν ἐδῶ, ὅσοι ζοῦνε στὸ δικό μου αἷμα...»

Τὰ περασμένα, τὰ περασμένα θὰ βασιλεύουσε γιὰ πάντα στὸ σπῆτι τὸ κλεισμένο χρόνια τώρα μὲ τὸ χαλασμένο παλιὸ βενετσάνικο ρολοῖ καὶ στὶς παλιές εἰκόνες δὲ θὰ προστεθῇ καμμιὰ...

1906. Ἀθήνα.

ΝΙΟΝΙΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΔΑ

ΔΗΓΗΜΑΤΑ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΑ

Ἡ συνδρομὴ γιὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι μιὰ δραχμὴ καὶ πλερώνεται μὲ τὴν παραλαβὴ τοῦ βιβλίου. Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ ἡ συνδρομὴ εἶναι ἕνα φράγκο καὶ πλερώνεται πρῖν.

Οἱ ἀγγελίες πρέπει νὰ ἐπιστραφοῦν πρὸς τὸν κ. Ἡλίου Σταυρὸν δημοδιδάσκαλον, ὡς τὸ τέλος τοῦ Νοέμβριου.

Ὅποιος κερνε δώδεκα συνδρομητῆς ἔχει ἕνα ἀντίτυπο χάρισμα.

Ἐλπίζω καὶ ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι οἱ οἴλοι καὶ καλοὶ συναδελφοὶ θὰ προσπαθήσουν νὰ διαδύῃ τὸ βιβλίον μου τοῦτο στὰς Λαϊκὰς τρεξίς, ἀπὸ καὶ ἡ ἀξία του μικρὴ εἶναι καὶ ὁ σκοπὸς τόσο ἱερός καὶ πρακτικὸς.

Ὁ Δημοδιδάσκαλος

ΗΛΙΑΣ Α. ΣΤΑΥΡΟΣ

Κερκυρα 1ῃ 7βρι 1906.

Ο ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Πρὸς τοὺς κ. κ. Δημοδιδασκάλους

ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

Ὁ συναδελφὸς Σας καὶ γνωστὸς διηγηματογράφος κ. Ἡλίας Σταυρὸς μέλλει κατ' αὐτὰς νὰ ἐκδώσῃ συλλογὴν Ἐθνησκευτικῶν καὶ Πατριωτικῶν διηγημάτων, ὧν κύριος σκοπὸς εἶναι ἡ ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον μάρφωσις καὶ διάπλασις τοῦ Λαοῦ εἰς τὴν ἰδέαν τῆς Ἐθνησκείας καὶ τῆς Πατρίδος.

Πεισιμένοι καὶ ἡμεῖς περὶ τῆς ὀφελιμότητος καὶ ἐπιτυχίας τοῦ ἔργου τούτου, θερμῶτα καὶ ἰδία συνιστῶμεν πρὸς Ἑμεῖς τὴν ἐσώκλειστον ἀγγελίαν, παποιοθότες ὅτι θὰ ὑποστηρίξετε ἐνθέρμως εὐπαίδευτον καὶ καλὸν συναδελφὸν φιλοτίμως ἐργαζόμενον ὑπὲρ τῆς ἰδέας τῆς Ἐθνησκείας καὶ τῆς Πατρίδος.

Ὁ Ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοτικῶν σχολείων

τοῦ Νομοῦ Κερκύρας

ΝΙΚΟΛΑ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ἐν Κερκύρα 1ῃ 7βρι 1906.

ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ

(Στή στήλη αυτή θα κρεμάμε κάθε βδομάδα, σαν κειμήλια ληητών, όλες τις άσυνταξίες κι άνορθογραφίες που βρίσκονται σε καθαρουσάνακτα βιβλία. Συνεργάτες τής στήλης αυτής θάναί όλοι οι άναγνώστες μας, άρκει μοναχά πλάι στο βαρβαρισμό που θα μάζ; στέλλουνε να σημειώ- νου, και σε ποιο βιβλίο ή φημεοίδα νόν άνακαλύψανε.

«... Πλήν έχομεν δι' έλπίδος ότι ήδη όποτε ή μέση εκπαίδευσις περιήλθεν εις άνδρας ο υς ή όξυνδρόκεια και ή αντίληψις και θέλησις χα- ραχτηρίζεται υ τ ο υ ς, θα θελήσωσι κτλ.»

(«Νέον Άστου» 4 Οκτωβρίου. σελ. 1. στήλ. 2).

«... να καταδιώκη τα Έλλ. σώματα περι- ων έπληροφορήθη δι κατ' αυτάς τα υ τ α κατέστησαν πολυαριθμότερα κτλ.»

(«Σκρίς» 4 Οκτωβρ. σελ. 4. Τηλεγράφημα β.)

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΓΡΑΜΜΑ ΦΙΛΙΚΟ

Karachi 27 του Σεπτεμβρη 1906.

Άγαπητέ «Νουμά»,

Τό γράμμα του Dr. Herbert Krüger κ' ή άπάντησή σου που διάβασα στο φύλλο σου άρ. 210, 2ης Τρυγητή, μου δίνου άφορη ή να σου γράψω με- ρικίες σκέψεις που έκαμα διαβάζοντάς σε πιστά για καιρό τώρα. Δέ θα λάβαινα όμως τον κόπο να σε σκοτίσω ή δεν ήξερα πως κι άλλοι, σαν και μένα φίλοι σου, συμφωνούνε μαζί μου κι ή δεν είχα την πεποίθησι πως χάρια άπ' αυτούς πολλοί όπαδοί τής άπρόσωπης Ίδίας, άγνωστοι σε μένα, είναι τής ίδιας γνώμης.

Ο Dr. Herbert Krüger γράφει ότι προ- σωπικές βρισιές και περιγέλοια δεν έχουνε τον τόπο τους σε πνευματική συζήτηση και στην άπάντησή σου μάζ; λές πως αυτό είναι το μόνο σωστό που διαβάζουμε στο γράμμα του. Παρακάτω όμως φαί- νεσκι να παραδέχεσαι πως έφταξες πολλές φορές και μάζ; ζηηγείς πως δεν είναι λαθος σου ή άλλοι μάζ; βρίζουν ώστε και μεις έχουμε να τους τα ψάλλουμε στον ίδιο σκοπό.

Τέτοια λογική βέβαια δεν πείθει, γιατί ή φται- ξανε μερικοί δεν πρέπει να φταιζουμε και μεις, μάάλιστα σαν ή ανάγκη δεν τό φέρνει για δεν τό θέ- λει κανένας ώφέλιμος σκοπός. Είναι δύσκολο να καταλάβη κανείς τί καλό μπορούν να κάνουνε στον άγώνα μας ήθερα σαν τό «Γράμμα στο Μιστριώ- τη» που πήρε δυόμισυ στήλες στο φύλλο σου άρ. 207, 30 του Άλωνάρη. Πώς δέ μάζ; διδάσκουνε τίποτα χρήσιμο είναι βέβαια, όσο δά για τό καλό —ή τό κακό—που μπορούν να κάνουνε στα φρο- σωπα που στολίζουν μπορεί και να μην υπάρχει μια μοναχα γνώμη.

Έμεις που πολεμούμε για την αλήθεια και τό δικιο έχουμε για μάζ; τής επιστήμης τ' αναπάντητα έπιχειρήματα.

Άς χτυπούμε άλύπητα μ' αυτά κι άς αφή- σουμε κείνους που τσακίσαμε τ' ήρματά τους να καταφύγουνε στη βρισιά—του ταπεινωμένου τό ζέ- θύμασμα. Κείνο που πολλοί φίλοι αληθινοί του «Νουμά» ποθούν είναι να στέκεται πιό ψηλά παρά τις άλλες Άθηναϊκές φημερίδες και να μην κατα- δέχεται να κατεβαίνη σε προσωπικά και μικροκαυ-

γάδες. Πρέπει να μάζ; κυβερνή

Σε βασιλιάς που κάθεται σε θρόνο κι δικάζει με κρίση αλίθετη και νου.

Ο φίλος σου

ΤΖΟΥΜΠΑΛΙΑΝΟΣ.

Σημ. του «Νουμά». Ο φίλος που μάζ; γράφει δεν έχει και τόσο δικιο' συμφωνούμε πως δεν ταριάζει ή βρι- σιά σ' ότους κρατούνε για όπλο στα χέρια τους την Ά- λήθεια. Μά πάλε, όταν έχει να κάνει με ξεροκέφαλα που δέ χαμπερίζουν από Άλήθεια τί πρέπει να κάνει; Να κάθεται με σταυρωμένα τα χέρια και ν' αφήνης να σε ποδοκυλάνε μέσα στο βούρκο τής ψευτιές και τής συκο- φαντίας; Ο φίλος κάτω στις Ίντιες, φαίνεται, μοναχα τό «Νουμά» θά διαβάζει ή διάβαζε κι άλλες Ρωμαϊκές φη- μερίδες θά μάζ; δικαίωνε. Νά λ. χ. — για να φίσουμε τάλλα—στις «Άθήναι» τής περτυμένης Κυριακής τυπώ- θηκε ένα άναντρο και άδιάντροπο γράμμα για την κ. Ά- λεξ. Παπαδόσκου που μοναχα εβερκίεσ του άζίζουνε για ά- πάντηση. Σε τέτιο γράμμα χωρίς συζήτηση κι αλήθεια. Ο «Νουμά» δέ βρίζει ή μύνηται μοναχα, καταπώς λέν κ' οι δασκάλοι. Και και δεν είναι καθόλου ήποτικώ να σε πολεμούνε με πετριές και με μπαλτάδες και του λό- γου σου να πλώνεις τό γυντοφορεμένο χέρι σου για να φυ- λαχτείς. Όσο για τό Μιστριώτη, αλήθεια κηώς; κατάν- τησε, δεν τό άζίζε; ούτε ή βρισιά. Καλή ή επιστημονική και ήρεμη συζήτηση' μά κόπιασε του λόγου σου, αν μπο- ρεις, να πολεμήσεις ήσυχα και λογικά τις άνοητιές του Καμ- πίνη στα «Παναθήναια», τις βρισιές του Πάπ, τις συ- κοφαντιές του Άνοητόπουλου και τόσα άλλα άκόμα!

«ΔΑΧΟΥΣΑ» ΚΑΙ ΣΙΑ

Φίλε «Νουμά»,

Όποιος βάρτυσε την «Έμπορική και Βιομηχα- νική Άκαδημία» του κ. Ρουσόπουλου Άντιπανεπι- στήμιο είχε μεγάλο δικιο και του άζίζουνε συχαρήκια. Με την Άκαδημία του κ. Ρουσοπούλου σωθήκανε τα παιδιά μας άπ' την κλασική ψώρα, σωθήκαμε κ' έμεις οι γονιοί που μια πόρτα μοναχα είχαμε πρώ- τα ανοιχτή για τα παιδιά μας, τό Πανεπιστήμιο, ενώ τώρα ο κ. Ρ. με τό εθνικό του ίδρυμα μάζ; άνοι- ξε για αυτά διάπλατα τη μεγάλη πόρτα τής ζωής.

Για νάνκι όμως σωστό Άντιπανεπιστήμιο ή Ά- ακαδημία του πρέπει να εξορίσει δλωαδιόλου από κεί μέσα τό Δασκαλισμό. Κι άκουσε κήτι για να ιδείς αν έχω δικιο' ο δάσκαλος στα Ίταλικά έχει τη μανία να μεταφράζει τα Ίταλικά κείμενα σε άρ- χαία Έλληνικά. Ένα trovato λ. χ. τό μετάφρα- σε στα παιδιά λαχούσαν αυτώ. Μά ο βλογημένος δεν κατάλαβε άκόμα πως σκοπός τής Άκαδημίας είναι να βγάξει έμπόρους και βιομήχανους κι όχι λογιώτα- τους; Με Δαχούσες και μ' άλλα τέτια μασκαρα- λήκια μαθαίνουνα ποτέ ζένες γλώσσες; Δέ βλέπει πως διδάσκει ο συνάδερφός του κ. Γ. Στρατήγης τα Γαλλικά και πόσο άπλά διδάσκουν και οι άλλοι δα- σκάλοι τής Άκαδημίας;

Καλά θάκανε ο κ. Ρουσόπουλος να θύμιζε που και που στους δασκάλους του τον προορισμό τής Ά- ακαδημίας.

Δικός σου
ΕΝΑΣ ΠΑΤΕΡΑΣ

Στην Άγγλία γίνουνα μεγάλες προσπάθειες από τους διπλούς, του άκουσμένου φιλόσοφου Έλβέρτου Σπένσερ για να μεταφερθούν τα κόκαλα του δασκάλου τους στο Ουέστμινστερ, τό Πάνθεο, σε να πούμε, τής Λόντρας. Οι φιλόσοφοι όπαδοί του Σπένσερ έλπίζουν πως ή άγγλική κυβέρνηση θά δεχτεί την πρότασή τους, και θά τιμηθεί ο μεγάλος δάσκαλος τους, όπως του άζίζει.

Ο ΤΙ ΕΒΛΕΠΕ

Καταστενωχωρημένος είναι ο καημένος ο κ. Άνοητό- πουλος με τό «Άστου» γιατί σ' ένα φύλλο του άνακήρυξε τον κ. Σπαντωνή για Άθηναϊκώτατον κι αυτών τον ήρισε μοναχα Άθηναϊον. Μά εί- κι κατάντη αυτή να σ' άδι- κούνε άκόμα κ' οι φίλοι σου;

—Ο κ. Άλέξ. Πάλλης δημοσίεψε στην «Tribune» του Λίβερπουλ (8 του Οχτώβρη, σελ. 3) ήθερο για τα Κρητικά, όπου κατακρίνει τους Προξένους για τη λογο- κρισία που επιβάλλουνε σε ότα τηλεγραφήματα στέλλουνα- ται από την Κρήτη στο έξωτερικό.

—Ο κ. Πάλλης παρατηρεί ότι με τό μέτρο αυτό των Προξένων δεν είναι ποτέ δυνατό να μάθει κανείς την αλήθεια για ό,τι γίνεται στην Κρήτη, παρά μαθαίνει τί φρονεί ποτέ τό ένα και ποτέ τό άλλο κόμα. Άν είναι να έξακολουθήσει έτσι αυτό τό πράμα, προσθέτει, προτιμώτερο να καταργηθούν δλωαδιόλου τα ιδιωτικά τηλεγραφήματα και να τηλεγραφούν οι ίδιοι οι Πρόξενοι μια και καλή ό,τι τους συμφέρει.

—Τό Δημοσιογραφικό ψέμα ταξιδεύει στην Ευρώπη και πάρτε την Έσπερινή που δημοσιεύουνα τα τηλε- γραφήματα και οι ανταπόκριτες του κ. Γιάνναρου για να θαμιάστε τα άκουσμένα κατορθώματά του.

—Και τί δέ γράφει ο θεοστονωμένος! Για την Κυβέ- λη, για την έξωτερική πολιτική, για τους διπλωμάτες μας και για... την κυκλοφορία τής «Έσπερινής».

—Άπό τη στιγμή πουφυγε ο Γιάνναρος από την Άθή- να, λίδας ψευτιές σαρώνει: ήπ' άκρη σ' άκρη την Ήβύρωπη.

—Οι γιατροί και οι σπετσέρηδες μάζ; φοβερίζουν πως θάπεργήσουν. Καλό κι αυτό. Τώρα δέ μένει άλλο παρά νάν τους μιμηθούν κι ότοι στείλουν τα νεκροκρέβατα.

—Η Κυπριώτικη «Άλήθεια» (τής Λεμεσού) ξανα- τύπωσε την ανταπόκριση του συνεργάτη μας Δ. Φλόττα για την ύποδοχή του Μισολλη στην Κρήτη, που τυπώθηκε στο 213 φύλλο του «Νουμά».

Ο ΙΔΙΟΣ

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ

Άπό Πέμπτη σε Πέμπτη.

- Υπουργός Έσωτερικών ο Ν. Καλογερόπουλος
- Σιοταμοί. Άθήνα 71, Περαιάς 3, Έπαρχίες 7.
- Λαθωμοί. Άθήνα 10, Περαιάς 4, Έπαρχίες 3.
- Κλεισιές. Άθήνα 8, Περαιάς 3.
- Άπαγωγές. Περαιάς 1.

Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ποιητάκο. Θαρούμε πως τέχουμε διαβίσει κι άλ- λου τό τραγουδάκι που μάζ; τόντιστες για δικό σου.

Βοριές τό τζάμι έσπασε προχτές που τέχες άμαντάλωτο ξεχάσει για κείνον που σου κάνει γαλιφιές και τον εκαρτερούσε να περάσει.

Μ' αν ανοιχτό δεν τόβρω και για μένα, όταν τό βράδι άπόψε θα περάσω, σου λέω, μα τον Άγιο, όρθά κομένα πως αν τό βρω κλεισμένο θάν τό σπάσω.

—κ Σπ. Παθαγ. Λίθικε ό,τι μάζ; έστειλες και σ' εύχαριστούμε.—κ Ν. Ζαχ. Στη Λόντρα. Όμορρο τό Βλά- χικο τραγουδι. Άν έχεις κι άλλα στειλ' τα.—κ Γ. Πετρ. στη Μιτυλήνη, Λάβαμε τη συντρομή και σ' εύχαριστούμε. Τό φύλλο σου στέλνεται ταχτικά στο φίλο Δ. Άλ. κι άκ' αυτώνε νάν τό ζητάς.—κ Ν. Βοεμό. Καλό και θα δημοσιευτεί. κ Ν. Κλαδά στην Κέρκυρα. Λάβαμε τη συν- τρομή σου καθώς και του κ. Νικολάβ. και σ' εύχαρι- στούμε.